

Päälystö-

verkkolehti

2009 ELOKUU

**Haasteelliset sopimus-
neuvottelut lähestyvät
s. 3**

SUOMEN ALIUPSEERI
VUOSINA 1930-44,
ASEMIEN V.1945,
SAULI V.1946-53,
ALIUPSEERI V.1954-74,
TOIMIUPSEERI V. 1974-89.

**PÄÄLLYSTÖLIITON
ÄÄNENKANNATTAJA**

79. vuosikerta
ilmestyy 7 kertaa vuodessa.
ISBN 0788-8554

**Seuraavan numeron aineisto
viimeistään 11.09.**

Lehti lukijoilla 02.10.

TOIMITUS:

Ratamestarinkatu 11
00520 HELSINKI

PÄÄTOIMITTAJA:

Ari Pakarinen
Puh. 050 355 7289
ari.pakarinen@paallystoliitto.fi

TOIMITUSSIHTEERI:

Samuli Vahteristo
Puh. 050 561 1455
samuli.vahteristo@pp1.inet.fi

VAKITUISET AVUSTAJAT:

Anders Hagman
Puh. 0400 895 857
anders.hagman@kolumbus.fi

Arto Penttinen
Puh. 050 443 1409
arto.penttinen@paallystoliitto.fi

Antti Kymäläinen
Puh. 040 828 2758
antti.kymalainen@kolumbus.fi

Jari Rautiokoski
Puh. 050 514 2341
jari.rautiokoski@paallystoliitto.fi

Jari Sirviö
Puh. 041 544 8668
jari.sirvio@netti.fi

Matti Vihurila
Puh. 040 518 6672
matti.vihurila@mil.fi

MAINOSMYYNТИ:

Etelä-Suomen Lehtipalvelut Ky
Käpytie 4 I, 13720 PAROLA
Satu Waljakka 040 505 5340
satu.waljakka@pp.inet.fi

Aikakauslehtien liiton jäsenlehti,
Member of the European Military
Press Association

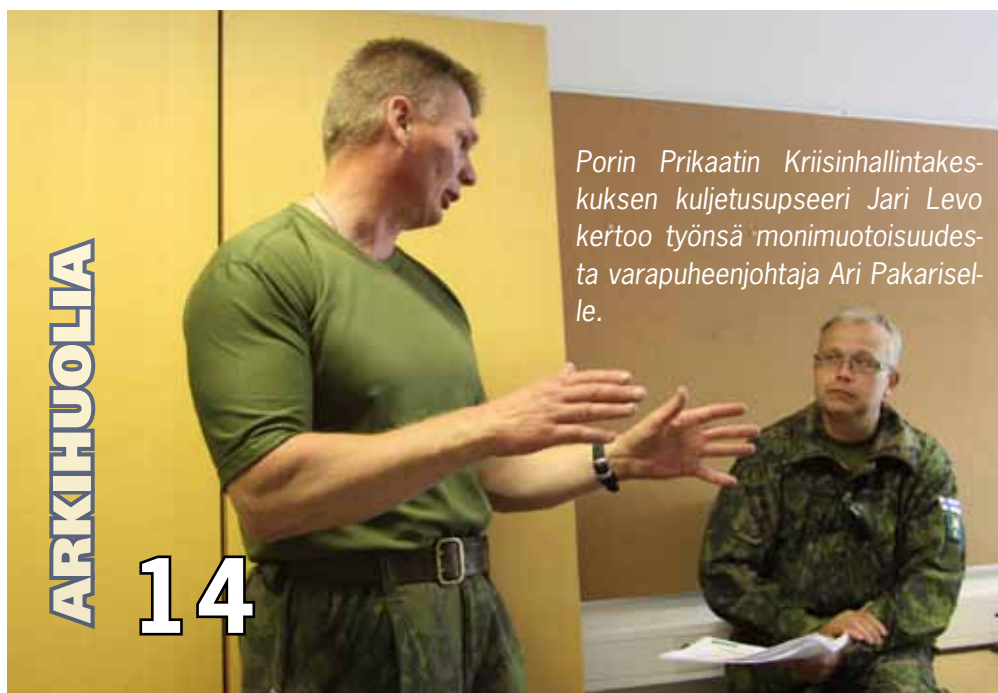
Kirjoittajat esittävät lehdessämme
omia mielipiteitään. Toimitus ei vas-
taa tilaamatta jätetyistä kirjoituksista
ja kuvista eikä niiden säilytyksestä.

Taitto: Simo Nummi
Puh. 040 532 5815
simo.nummi@mainosnummi.inet.fi

Painotalo Auranen Oy, Forssa

VAKIOPALSTAT

SANAN SÄILÄ	PÄÄLUOTTAMUSMIEHET	JÄRJESTÖPÄÄLLIKKÖ	RAJA	JÄSENTÄ LÄHELLÄ	PÄÄLLYSTÖN NAISET	EVP	PÄÄLYSTÖ BRIEFLY	SVENSK RESUMÉ
6	8	10	14	18	28	29	30	31

Porin Prikaatin Kriisinhallintakeskuksen kuljetusupseeri Jari Levo kertoo työnsä monimuotoisuudesta varapuheenjohtaja Ari Pakariselle.

- 4** Tehtäväkuvaukset on päivitettävä
- 11** Kouluttava pääluottamusmies vaihtuu
- 20** Jäsenistöltä palautetta neuvottelujen tueksi
- 22** Sotaoikeuden syyttäjistä valmiusjuristiksi
- 25** Henkilökunnan asenteissa on toivomisen varaa
- 26** ELKAKOP-projekti askarruttaa

Huovinrinteen Päällystöyhdistyksen puheenjohtaja Jaska Hyvönen (keskellä) ja sihteeri Jarkko Tuominen (oikealla) kertovat Päällystöliiton puheenjohtaja Antti Kuivalaiselle, miten käytännön arki sujuu kriisinhallintakoulutusta antavassa Porin Prikaatissa.

Haasteelliset sopimus- neuvottelut lähestyvät

Virkakahtosopimuskausi päättyy tammikuun lopussa. Sopimusneuvottelut on käytävä siten, että uudet sopimukset ovat valmiit 1. helmikuuta 2010. Neuvotteluista on tulossa haasteelliset. Talouden kehitysnäkymät ovat edelleenkin huolestuttavia ja etenkin teollisuussektorilta tulee toistuvasti heikkoja tulostietoja, ja yhteistoimintaneuvottelu-uutiset ovat jatkuvaisia.

Viime sopimuskierröksillä julkisen sektorin kilpailukykyä on pystytty parantamaan. Tilastot osoittavat kohtuullista kehitystä, mutta pidemmän ajanjakson vertailu osoittaa, että jälkeenjääneisyyttä on edelleen. Palkkakilpailukyyn parantaminen ja julkisen sektorin pärjääminen työvoimamarkkinoilla edellyttävät palkkaohjelmien jatkamista.

Valtiovarainministeriö on tekemässä karhupalveluksen sotilaiden palvelusuhteen ehtoihin heijastamalla elinäkertoimen vaikutukset käytännössä täysimääräisesti sotilaseläkkeisiin. Ammattisotilaiden tehtävien erityispiirteisyydestä johtuen elinäkertoimen vaikutukset romahduttavat heidän eläkkeensä. Tehtävien houkuttelevuuden kannalta on pikaisesti käynnistettävä neuvottelut palkkatasojen korjaamiseksi, jotta tulevat eläkkeet jäisivät edes kohtuullisille tasoille. Yksi ratkaisu ongelman lievittämiseksi voisi olla kokemuksisjärjestelmän muodostaminen.

Sopimusneuvotteluissa on keskityttävä myös virkamiesten jaksamisen turvaamiseen. Nykyinen työtahti ja työhön sitoutuneisuus tulevat aiheuttamaan työuupumisia, mikäli erilaisiin jousto- ja lepomahdollisuuksiin ei kiinnitetä huomiota.

Erityisesti on panostettava työaikajärjestelyihin, lepoaikoihin ja virkamatkojen työaikamääräyksiin. Sotilaiden osalta merkittävään rooliin nousevat myös erityispalvelujen sopimusmääräykset. Päälystöliitossa sopimustavoitteita on jo alustavasti kartoitettu muun muassa joukko-osastovierailujen yhteydessä. Tavoitteiden lopullinen päättäminen ja priorisointi on tulevan edustajakokouksen tehtävä. Yhdistyksen on oltava aktiivisia ja tuotava omat näkemyksensä sekä esityksensä päätöksentekoaikojen tietoon. Samalla on aloitettava valmistautuminen tulevaan neuvottelukierrokseen muun muassa työtaisteluorganisaation hermistelyllä. Sopimustavoitteiden realisoimiseen on valmistauduttava kaikin keinoin.

* * *

Luet nyt ensimmäistä pelkästään verkossa julkaistavaa Päälystölehteä. Kyseessä on kokeilu, jolla selvitetään viestinnän uusien muotojen toimivuutta. Paperilehti ei tule poistumaan, mutta verkkoviestinnällä tullaan hakemaan kustannustehokkuutta ja reaaliaikaisuutta. Hyviä lukuhetkiä. Vastaa myös kokeilusta tehtyihin mielipidekyselyihin.

Antti Kuivalainen
Puheenjohtaja

PÄÄLYSTÖLIITTO RY.

Ratamestarinkatu 11, 00520 HELSINKI • www.paallystoliitto.fi • toimisto@paallystoliitto.fi • Vaihde 04030-19290 • Faksi 09-726 2299

Toimisto avoinna 8.30–11.30, 12.00–16.00, kesä–elokuu klo 15.30:een • s-posti: etunimi.sukunimi@paallystoliitto.fi
Puheenjohtaja Antti Kuivalainen 04030-19291, 040 566 5504 Järjestöpäällikkö Arto Penttinen 04030-19292, 050 443 1409 Jäsensihteerit (lomat ja osoitteenmuutokset, ma-pe) Pirkko Juslin 04030-19290, 045 7731 0443, Järjestösihteerit Annukka Kiviranta-Koivisto 04030-19293, 050 338 4084 Pääluottamusmiehet Sakari Vuorenmaa 04030-19294, 040 844 7221, Arto Kujala 04030-19295, 040 727 3336, Mika Ala-Hiiri 04030-19296, 040 5094 973. HUOM! Tekstiviestit toimivat vain matkapuhelinnumeroissa.

Puolustusvoimille uusi komentaja

Teksti: Samuli Vahteristo

Puolustusvoimain tuore komentaja, kenraali **Ari Puheloinen** joutui heti virkakautensa alussa median tenttiin Afganistanin operaatiota ja kriisinhallintaa koskevista asioista. Päälystöliitto tukee Puheloinen ajatusta siitä, että kriisinhallintatehtävien palvelussuhteen ehtoja on tarkistettava. Asia nousi esille myös Päälystöliiton puheenjohtajan vieraillessa Porin Priikaatissa Säkylässä. Siellä henkilöstö ei ollut kaikilta osilta tyytyväinen rauhanturvaajien palkkaukseen ja palvelussuhteen ehtoihin. Puheloinen sanoo virkakautensa alkavan puolustusvoimien toiminnan vakauttamisella suurten muutosten tekemisen sijaan. Päälystölehti haastattelee kenraali Puheloista syyskuun alkupuolella. Uuden komentajan mietteet ovat luettavissa Päälystöliiton 80-vuotisjuhlanumerossa.

Kuva: Puolustusvoimat

Tehtäväkuvaukset on päivitettävä

Teksti: Ari Pakarinen

OTV-luokituksessa tapahtuneet muutokset ja uuden palkkausjärjestelmän kehittämisen ratkaisut tulivat maksuun alkukesästä. Liiton edustajakokouksen linjaukset toteutuvat ratkaisussa. OTV6-luokan tasokorotus sekä uudet 6B ja 8-luokat kehittävät järjestelmää ja näin avaavat urapolkuja kentällä.

Vanha välys OTV6 ja OTV7 luokien välillä on ahdistanut järjestelmän käyttöönotosta alkaen. Sopimusratkaisuissa on käytetty sopimusvarallisuutta asian korjaamiseksi. OTV6-luokkaan tuli 1.3.2009 lukien 45,00 euron korotus. Samalla syntyi OTV6B-luokkia 350 kappaletta ja OTV8-luokkia 90. Kuinka sitten OTV6B ja OTV8-luokat syntyivät? Tehtäväkuvaukset olivat keskeinen työväline prosessissa. Ensimmäisessä vaiheessa kaikki OTV6 ja OTV7 tehtävät arvioitiin eri selviytyksiin liittyen kolmeen otteeseen keskushallintotasolla ja lisäksi tehtiin taustaselvityksiä puolustushaarojen päälähtömiehiä apuna käyttäen. Tehtävien luokittelua varten laadittiin

myös tasokuvaukset uusiin luokkiin. Selvitysten, tasokuvausten ja sopimusvarallisuuden perusteella päädyttiin uusien luokkien lukumääriin. Järjestelmä toimii, sillä mahdolliset uudet tehtävät luokkiin OTV6B ja OTV8 muodostuvat normaalin arviointi- ja luokittelumenettelyn kautta. Näin onkin jo tapahtunut sopimuksen teon jälkeen.

Normaali menettely edellyttää tehtävässä tapahtuvia muutoksia, tehtävän kuvaamista uudelleen ja arviointia kaikilla arviointitasoilla. Nykyisen kuvauksen uudelleen arviointi ei tuota luokan muutosta ellei arvioinnissa voida osoittaa tehdyn virhettä. Koulutusta uusiin tasokuvauksiin annetaan paikallis- ja aluehallintotasolle syksyn aikana.

Selvitystyön aikana tuli esille selkeä tarve kouluttaa tehtäväkuvauksen laatimista jäsenille. Samalla paljastui paljon vanhoja ja ilmiselvästi päivittämättömiä tehtäväkuvauksia, jotka tulee päivittää viipymättä. Tehtäväkuvaukset on avainasemassa arviointityössä.

Toiminta säilyy nykytasolla

Teksti: Antti Kymäläinen

Puolustusministeriön mukaan ensi vuodelle esitetyllä 2 735 miljoonan euron budjetilla kyetään ylläpitämään puolustusvoimien toiminnan nykytasoa. Kehittämisen haasteina säilyvät toimintaresurssien riittävyys sekä teknologian kallistuminen.

Vaikka budjettiesitys on loppusummaltaan noin 42 miljoonaa euroa pienempi kuin kuluvan vuoden talousarvio, esitetään talousarvion sisällä kohdennettavaksi enemmän määrärahoja materiaalihankintoihin ja puolustusvoimien toimintamenoihin. Henkilöstöä puolustushallinnosta on tarkoitus vähentää ensi vuonna tuot-

Kuva: Puolustusvoimat

tavuusohjelmaan liittyen 162 henkilötyövuotta. Kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuvan henkilöstön määrä pidetään nykyisellä 700 sotilaan tasolla.

Kaluston- ja asejärjestelmien hankinta vaatii puolustusvoimissa pitkän aikavälin taloussuunnittelua. Hankintaohjelmia on pystyttävä huonoinakin aikoina viemään eteenpäin.

Akava arvostelee budjettiesitystä:

Hallitus kiristää palkkaverotusta

Palkansaajien keskusjärjestö Akava katsoo, että hallitus on kiristämässä palkkaverotusta. Verohelpotuksia luvataan vain kaikista pienituloisimmille.

- Hallitus on luvannut kompensoida palkansaajamaksujen nousua verotuksessa. Käytännössä budjettiesitys kuitenkin merkitsee palkansaajien verotuksen kiristymistä, koska sekä kunnallisverossa että työttömyysturvamaksuissa on erittäin suuri nousupaine, toteaa Akava kannan-

otossaan.

Akava ei myöskään hyväksy työttömyysvakuutusmaksun korotuksen kompensoinnin kytkemistä maltilliseen palkkaratkaisuun. Järjestö vaatii, että kompensointi on toteutettava ilman ehtoja.

Valtion talousarvioehdotus 2010

Elvytystä velkarahalla

Vuoden 2010 talousarvioesityksellään hallitus pyrkii turvaamaan työllisyyttä ja hyvinvointia sekä jatkamaan talouden elvyttämistä. Tarkoituksena on hillitä työttömyyden kasvua aikaistamalla työllisyyttä tukevia investointeja. Koko valtion ensi vuoden budjettiesi-

tyksen loppusumma on 49,9 miljardia euroa. Uutta velkaa joudutaan ottamaan 13 miljardin euron edestä, joten vekselivetoisesti mennään ensi vuosi valtion taloudessakin.

Suuria ilon aiheita talousarvioesitys ei juuri tarjoa. Isyysvapaata sentään luvataan pidentää kahdella viikolla ensi

vuoden alusta lukien. Positiiviseksi täytyy myös katsoa valtiovarainministeri **Jyrki Kataisen** arvio, jonka mukaan työpaikkansa säilyttävien palkansaajien ostovoima kasvaa ensi vuonna noin kahdella prosentilla.

Milloin on henkilöstön vuoro?

Puolustusvoimat uusii parhaillaan tutka- ja ohjusjärjestelmiään, ajoneuvoja hankitaan ja muutenkin varustusta kohennetaan. Kesällä järjestettiin massiivinen Maanvyöry-sotaharjoitus, jossa rahaa ja työtunteja ei säästely. Valtakunnan varoja suunnataan Afganistanin vaalirauhan varmistamiseen vahventamalla maassa jo toimivaa suomalaista joukkoa.

Hyviä asioita kaikki. Armeija tarvitsee nykyaikaiset varusteet ja niiden käyttöä on harjoiteltava. Sotilaallista suorituskykyä on syytä esitellä ulkopuolisillekin. Afganistanin rauhoittaminenkin on paikallaan. Raha on kuitenkin rajallinen voimavara, ja panostaminen johonkin hyvään tarkoitukseen vie toiminnan edellytyksiä muualta.

”Tehtävät ja voimavarat tasapainossa”, otsikoi elokuun alussa reserviin siirtynyt puolustusvoimain komentaja, amiraali Juhani Kaskeala, katsauksensa puolustusvoimien viime vuoden toimintakertomuksessa. Ravintoketjun alimmaiselta hallinnolliselta loiseliotasolta katsoen, asia näyttää kuitenkin päinvastaiselta.

* * *

Henkilöstö on puolustusvoimien tärkein voimavara – kulunut sanonta kuullaan toistuvasti juhlapuheissa ja julistuksissa. Tärkeä se ei kuitenkaan viime vuosina ole ollut kuin säästökohteena. Väkeä on vähennetty, mikä seurauksena jäljelle jääneiden työmäärä on kasvanut ja toimenkuvat laajentuneet. Kumppanuuksiin ja palvelukeskuksiin siirtymisen seurauksena rukkastyö on vähentynyt ja asiantuntijatehtävät lisääntyneet. Hallinnollisia rutiineja on heitetty työntekijöiden itsensä huolehdittavaksi. Kiire lisääntyy, kun työtä ja huolehdittavaa on entistä enemmän. Ja seuraukset näkyvät: henkilöstö uupuu ja sairauspoissaoloja on enemmän. Työtaturmienkin määrä on henkilöstötilinpäätöksen mukaan kasvanut.

Kirjoittaja Antti Kymäläinen on Päälystölehden vakituinen avustaja.

Kaikesta ”säättämisestä” ja sen seurauksista huolimatta työmotivaatio puolustusvoimissa on toistaiseksi pysynyt hyvänä. Kaskealakin kiittää henkilöstöä joustavasta ja uhrautuvasta työpanoksesta. Mutta kovin kestävällä pohjalla ei olla, jos tulos aina revitään henkilöstön selkänahasta.

* * *

Henkilöstön niukkuus näkyy puolustusvoimissa myös huonona tekemisellä, erityisesti hallinnossa. Ei juuri tällä hetkellä vaikuttavat tehtävät jäävät ajan ja tekijöiden puutteessa usein hoitamatta. Tietoja ei esimerkiksi ehditä päivittämään järjestelmiin tai dokumentointi on puutteellista. Toiminnan kehittämiseen ei ole voimavaroja, kun kaikki aika menee pakollisten arjen rutiinien pyörittämiseen.

Kiireessä valmistetuja tai vanhentuneisiin ja vääriin tietoihin perustuvia asioita joudutaan tavan takaa korjaamaan, jolloin syntyy ”sählyskustannuksia”. Huono viestintä viimeistelee kokonaisuuden. Ja kierre on valmis: korkeammin kustannuksin tehdään huonompaa tulosta.

Mitä puolustusvoimat on tehnyt epäkohtien korjaamiseksi? Kehottanut henkilöstöä lisäämään liikuntaa vapaa-ajallaan, jotta työssä jaksai-

si enemmän ja paremmin! Ei puhetaakaan mistään sellaisista toimista, joilla voimavarojen ja veloitteiden yhtälö ratkaistaisiin – eli tehtävien karsimisesta ja byrokratian keventämisestä. Päinvastoin edellytetään, että pienemmällä työvoimalla tuotetaan kaikki entiset ja uudet palvelut nopeammin kuin aikaisemmin.

Henkilöstön vähentäminen hallinnollisista tehtävistä ei ole merkki toiminnan tehostumisesta tai taloudellisuudesta. Ei työ mihinkään katoa tietotekniikan hyödyntämisestä huolimatta. Joku nämä rutiinit aina tekee - omasta päätehtävästään tai vapaa-ajastaan tinkien taikka sitten ulkopuolinen isoa laskua vastaan.

* * *

Joku tietysti kiirehtii väittämään, että kyllä henkilöstöä on huomioitu. Palkat ovat nousseet ja henkilöstön osaamista on varmisteltu. Sehän täs-

tä vielä puuttuisi, ettei palkkamittari olisi värähtänytkään töiden vaativuudessa ja työmäärän tuplaantuessa! Koulutustakin on kehitetty etupäässä sysimällä opiskelua vapaa-ajalle häiritsemästä työntekoa. Etäopiskelussa on puolensa, mutta toinen puoli syö salakavalasti aikaa levolta ja muulta elämältä.

Voidaanko nykyämenolle, työmäärälle ja kiireelle tehdä jotakin? Vai odotammeko vain passiivisena lopullista romahdusta? Maailmassa on suurempiinkin asioihin herätty - ilmastonmuutostakin on ryhdytty torjumaan yhteistuumin.

Milloin tulee henkilöstön vuoro puolustusvoimien suorituskykyä kehitteässä?

Juu, kalustoa kyllä riittää, mutta:
**KOSKA NIITÄ SENTTEJÄ
OIKEEN TULEE???**

Sotilaseläkejärjestelmän romuttaminen on käynnissä

Teksti: Sakari Vuorenmaa Kuva: Samuli Vahteristo

Maavoimien päaluottamusmies Marko Jalkanen opasti ja kehotti Porin Prikaatin opistouseereita laatimaan oman tehtäväkuvauksensa nykyistä täydellisemmin.

Valtionvarainministeriö on päättänyt ja suunnitellut elin-aikakertoimen (EAK) sotilaseläkkeitä heikentävän vaikutuksen kompensoimiseksi joitakin toimenpiteitä. Sotilaiden ammattijärjestöjen mielestä ne ovat kuitenkin täysin riittämättömät, eivätkä tule estämään "joukkopakoa" sotilasviroista sotilaseläkkeelle jo tämän vuoden lopulla. Eläkkeelle jäämisen siirtäminen vuodenvaihteen yli voi muuttua negatiiviseksi, vaikka valtionvarainministeriö on päättänyt, että elin-aikakerrointa sovelletaan ainoastaan niihin sotilavirassa oleviin, joiden sotilaseläkeoikeus syntyy vuonna 2010 tai sen jälkeen. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että eläkeoikeus on saavutettava ennen 1.12.2009. Vuodesta 2010 lukien eläke heikkenee EAK:n muutosten mukaisesti. 53 ikävuodesta lukien eläkettä heikentää myös korotettu työntekijän eläkemaksu, joka on nyt noin +0,9 %. Sotilailla elin-aikakerroin lasketaan ns. karttuneesta eläkkeestä, mikä tarkoittaa sitä, että eläkettä voisi kartuttaa jopa yli tavoit-

tetason. Tämän karttuman mukainen eläke kerrotaan EAK:lla, kuitenkin siten, että maksuun tuleva eläke olisi enintään tavoitetason mukainen.

Sotilaiden eroamisikien joustavoittamisesta on käynnissä selvitystyö puolustusministeriön johtamana. To-teutuksesta ei ole käyty varsinaisia neuvotteluja sotilaita edustavien ammattijärjestöjen kanssa. Kantautuneiden huhujen mukaan vain työnantaja voisi päättää, kenelle joustavan eläkkeelle siirtymisen mahdollisuutta tarjotaan.

Selvitykseen liittyy myös korotetun karttuman mahdollisuus, mikä olisi oivallinen keino lieventää heikennysten vaikutuksia. Sen toteutuksesta ei ole olemassa kuin visioita. Mikäli korotettu karttuma koskisi vain sitä aikaa, jolloin palvelee nykyisen eroamisien jälkeen, on suunnitelma täydellinen torso.

Sotilaiden eroamisiät määritellään laissa puolustusvoimista. Valtion eläkeasiain neuvottelukunnassa Veikko Liuksian johdolla valmisteltu esitys vaatii toteutuakseen valtion eläkelain

muuttamisen eduskunnassa syys-istuntokaudella. Esitys saanee lainvoiman vasta aivan viime tingassa loppusyksystä. Päälystöliitto pyrkii vaikuttamaan kansanedustajiin ja tiedottaa asian etenemisestä verkkosivullaan.

Kovin suurta onnistumisen mahdollisuutta asiassa ei ole näköpiirissä. Eläkkeet tulevat varmuudella heikkenemään, kun tarkastellaan kaikkia eläkekarttumaan vaikuttavia tekijöitä. Ainoa mahdollisuus vaikuttaa eläkkeen tasoon on pyrkiä lähentämään eläkkeelle mahdollisimman pienen EAK:n puitteissa.

Valtiontalouden vaikeudet heijastuvat eläkekertymään

Puolustusvoimat osana budjettivaltiota tulee olemaan lähivuodet valtiontalouden realiteettien edessä. Valtion tulorahoitus ja verokertymät ovat romahtaneet viimeisen vuoden aikana. Väistämättä asia heijastuu myös puolustusvoimien rahoituskehyksiin, huolimatta sovitusta 2 %:n korotuksista puolustusbudjettiin

2011 lukien. Jo nyt on joukoille an-
nettu säästövelvoitteita kuluvan vuo-
den toimintamäärärahojen osalta.
Kentältä saatujen tietojen mukaan
säästövelvoitteet ovat yksittäisten
joukko-osastojen ja laitosten osalta
jopa 10 – 15 %:n suuruisia. Juusto-
höylä ei ole oikea tapa näiden säästö-
jen toteuttamiselle, vaan on yksinker-
taisesti puututtava mahdollisuuksiin
jopa perua yksittäisiä, jopa suuria-
kin harjoituksia. Säästöillä on suora
vaikutus henkilöstön palkkaukseen
ja sitä kautta myös tuleviin eläkkei-
siin. VM:n suunnittelemat elinaikaker-
toimen kompensointimahdollisuudet
menettävät tätä kautta merkityksen-
sä. Ei tarvinne olla kummoinenkaan
ennustajaeukko, voidakseen päätellä
suuntauksen jatkuvan myös lähivuo-
sina niin säästöjen kuin niiden aihe-
uttamien eläkkeiden heikentymisen
muodossa.

eläkkeelle LÄHTIJÄN mietintäopas

- eläkettä voi kartuttaa vuosittain noin 2 % (1 %/180 vrk)
 - EAK:n vaikutus eläkkeeseen -1% (arvio v. 2010)
 - 53-vuotiaiden korotettu työntekijäneläkemaksu -0,9 % (v. 2009)
 - noin 10 %:n toimintomenojen leikkaukset valtiontalou-
den heikon tilanteen vuoksi – vaikutukset palkkauk-
seen – opistoupseerien palkkauksesta muodostuu
noin 25 % haittatöistä
 - palkkakertoimen tulevat heikennykset
 - tulevien vuosien lisäsäästöt (palkkamenot, toiminta-
menot, jne...)
 - tulevien vuosien eläkeindeksien heikennykset
- Seuraa liiton verkkosivuilta tiiviisti eläkeasioiden etene-
mistä. Ratkaisun voi jättää myös aivan viime tippaan.

Yhteisvoimin syksyn neuvotteluihin

Syksyllä alkavista virkaehtoso-
pimusneuvottelusta (VES) ei
voi hyvällä tahdollakaan en-
nustaa löytyvän helppoja ratkaisuja.
Voimassa olevat ja syksyn aikana
tehtävät sopimukset linjaavat suurel-
ta osin suunnan tuleville palkankoro-
tusratkaisuille. Maailman- ja valtion-
talouden vaikeudet alkavat vaikuttaa
viiveellä myös virastojen budjettei-
hin. Pääsopijoiden voima ja mahdol-
lisuudet mitataan jo syksyllä alkavis-
sa neuvotteluissa. Ne viitoittavat tien
virastokohtaisille neuvotteluille. Tule-
valla sopimuskierröksellä ei ole sijaa
irtiotuille, vaan virastoissamme ole-
vien järjestöjen on toimittava tiiviis-
sä yhteistyössä, jotta henkilöstöä ei
panna yksinomaan ulkoisten tekijöi-

den aiheuttamien ongelmien maksu-
miehiksi.

Kaikenlainen väkivalta olemassa ole-
via palkkausjärjestelmiä kohtaan on
estettävä jo ennakolta. Mahdolliset
yrityksetkin puuttua järjestelmien
perusteisiin on estettävä. Viimeiset
vuodet ainakin OTV-järjestelmä on
osoittanut toimivuutensa ja reagoin-
tikykyä muuttuviin tilanteisiin, eikä
järjestelmän soveltamiseen puuttu-
minen kestä mitään mahdollisia ”vä-
kivaltaisuuksia” ilman vastareaktiota
tulevissa neuvotteluissa. Toisin asia
on kuitenkin kaikkia järjestelmiä kos-
kevan HENKI-osuuden osalta. PVPJ:n
historian aikana on tapahtunut poik-
keuksellisen vähän ”väkivaltaisia” toi-
menpiteitä kohdistuen henkilön suori-

tusarviointeihin.

Myönteisen kehityksen takuumiehi-
nä ovat toimineet puolustusvoimien
henkilöstöjohtoon kuuluneet henki-
löt, kenraali Hannu Herranen etune-
nä. Toivottavasti kehitys nyky-
johdossa jatkuu samansuuntaisena.
Vuosittain on tapahtunut yksittäisiä
ylilyöntejä sovellettaessa työnanta-
jan omaa ohjetta suoritusarviointien
käymisestä. Tämäkään vuosi ei ole
poikkeus, vaan eräessä keskusuu-
ressa joukko-osastossa ryhdyttiin
hallinnollisia määräyksiä sovelta-
maan täysin käsittämättömällä ta-
valla. Kyseisessä joukossa selkeäs-
ti linjattiin työpisteen suoritusarviot
tiettyyn keskiarvoon verhoilemalla
yksipuoleiset muutokset yhdenver-
taisuuden taakse. Asian selvittely on
edelleen kesken. Kunhan saamme
edustajiemme lopulliset selvitykset
käyttöömme, tulemme viemään asi-
an puolustusvoimien johdon käsitel-
täväksi.

Teksti: Arto Penttinen Kuva: Samulli Vahteristo

Juhlaedustajakokous lähestyy

Päälystöliiton 80-vuotisjuhlaedustajakokous pidetään 13. – 14. lokakuuta Helsingin Messukeskuksen kongressisiiressä. Varsinaisten edustajakokous-edustajien lisäksi yhdistykset voivat lähettää kokoukseen ja siihen liittyviin juhllaisuuksiin yhden tarkkailijan. Aiheesta on lähetetty yhdistykselle erillinen tiedote heinäkuussa. Edustajakokouksen kokouspaketti pyritään lähettämään yhdistyksille heti liiton hallituksen syyskuun kokouksen (8.9.) jälkeen, joten varatkaa yhdistyksissä omien hallintojenne koko-

usaika syys - lokakuun vaihteeseen. Joka neljäs vuosi pidettävä edustajakokous valitsee liitolle puheenjohtajan, varapuheenjohtajat ja hallituksen. Asialistalla on myös normaalien edustajakokousasioiden lisäksi useita yhdistysten tekemiä aloitteita sekä liiton tulevan hallituskauden 2009 – 2013 linjauksista päättäminen.

Järjestöyhteistyö

Upseereiden ammattijärjestöjen neuvottelukunta UNK kokoontui ennen juhannusta Raaseporin Mustiolla. Kokouksessa keskusteltiin mm. tulevis-

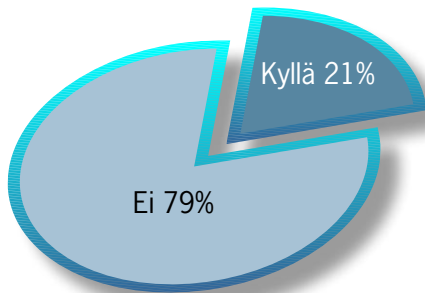
ta virkaehtosopimusneuvotteluista, yhteisistä tavoitteista sopimuskierrokselle sekä muista edunvalvontakysymyksistä. Yksi keskeinen edunvalvontakysymys oli tulevien kriisinhallintatehtävien palvelussuhteen ehdot, joidenka osalta järjestöjen kuulemisessa on aina parantamisen varaa. Rajavartiolaitoksen suunnitelmissa oleva hallintorakenteen muutos saa muiden asioiden osalta lisäselvyyttä UNK:n hallitusten yhteisessä seminaarissa 18. – 19.8. UNK valmistelee itselleen myös sääntöjä myöhemmin mahdollisesti tapahtuvaa rekisteröitymistä silmäläpäitään.

Lomatoiminta

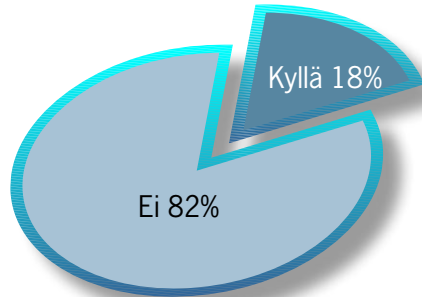
Liiton lomakohteet ovat olleet keuhalla jäsenistön ahkerassa käytössä ja hyvä niin. Toimisto pyrkii palvelemaan jäsenistöä kohteiden vuokrausasioissa parhaansa mukaan, mutta 24 tunnin päivystystä asian tiimoilta ei ole. Valitettavasti joillakin jäsenillä on asiasta päinvastainen käsitys, koska toimiston henkilöstölle soitellaan varauksia viikonloppuisin, heti kuuden jälkeen aamulla sekä iltaisin. Toimisto on avoinna arkisin ma-pe kello 8.30–16.00 (kesäisin 8.30–15.30). Lomavarausasioissa toivomme käytettävän mahdollisimman paljon sähköpostia, ja soittojen keskittäminen aamupäivälle toisi muille töille työrauhaa iltapäiväksi. Markovillaan ei hallinnon päätöksellä toistaiseksi rakenneta aikaisemmin mainittua grillikotaa, kustannusten suuruuden takia. Helsingin kaksion autopaikan saaminen tuntuu olevan hankalampaa kuin meille aikaisemmin luvattiin, mutta toivoa ei ole menetetty. Helsingin asuntojen osalta kiitän jäsenistöä hillitystä käyttäytymisestä kerrostaloympäristössä. Naapureiden mukaan kaikki on ollut kuten pitääkin, hyvä me. Jos suunnittelet hyödyntäväsi Markovillan, Kolin tai Vierumäen lomakohteita kevätkaudella 2010 (1.1. – 30.4.), niin varaukset tulee lähettää toimistolle 15.9.2009 mennessä.

Pikakyselyiden tuloksia

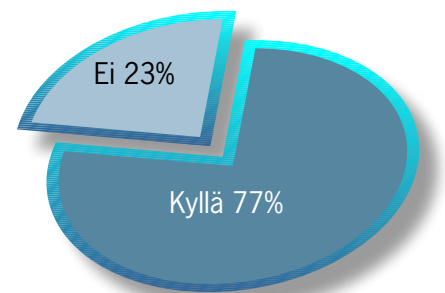
Ruotsi lakkauttaa yleisen asevelvollisuuden vuoden 2014 jälkeen. Pitäisikö Suomen pyrkiä samaan ensi vuosikymmenen aikana?

Pitäisikö tulevalla palkkakerroksella tyytyä nollalinjaan palkkojen korotuksen osalta?

Pitäisikö tulevassa aselaissa antaa erivapauksia aselupien saamisen suhteen ammattisotilaille ja poliiseille?

Kouluttava pääluottamusmies vaihtuu

Teksti ja kuva: Samuli Vahteristo

Luutnantti **Markku Virtanen** aloittaa Päälystöliiton kouluttavana pääluottamusmiehenä syyskuun alusta. Hänen keskeisenä vastuualueena on liiton antaman edunvalvontakoulutuksen suunnittelu ja toteutus. Kouluttavan pääluottamusmiehen tehtäviä hoitanut yliluutnantti **Arto Kujala** siirtyy Maanpuolustuskorkeakoulun Maanpuolustuskurssien osastoupseerin tehtävään.

Virtanen siirtyy pääluottamusmieheksi Kaartin Jääkärirykmentistä, Uudenmaan Jääkäripataljoonan esikunnan toimistoupseerin tehtävästä. Hän omaa pitkän ammattiyhdistystaustan ja on toiminut mm. Kaartin Jääkärirykmentin luottamusmiehenä, pääkaupunkiseudun alueellisena pääluottamusmiehenä sekä Päälystöliiton hallituksen jäsenenä.

Markku Virtasen mukaan Päälystöliiton koulutus jatkuu totutun kaavan mukaisesti. Hän kehottaa yhdistyksiä kuitenkin entistä aktiivisemmin lähettämään jäseniä koulutukseen.

- Ensi vuodeksi esitetään edustajakokoukselle tulo- ja menoarvioon riit-

tävien varojen varaamista koulutukseen.. Yhdistysten on huolehdittava siitä, että jatkuvuus edunvalvonnassa ja järjestötoiminnassa on turvattu pitkälle tulevaisuuteen. Monissa yhdistyksissä on vähän ukkoutumisen merkkejä. Toisaalta kokemusta tarvitaan, mutta tilanteet voivat muuttua nopeasti. On hyvä, jos on sopivasti nuorempaa väkeä kasvamassa vastuunkantajiksi.

Virtanen arvioi, että jatkossa on tehtävä koulutustilanteen kokonaiskartotus.

- Olisi hyvä, jos useampi henkilö yhdistyksissä olisi käynyt ainakin järjestötoiminnan johdantokurssin, jota voi täydentää luottamusmiespuolelle, kun tarvetta ilmenee.

Markku Virtasen pesti tapahtuu sotilasvirassa, missä kaksi kolmasosaa työajasta käytetään kouluttavan luottamusmiehen tehtävässä ja yksi kolmasosa tehdään työnantajan osoittamia tehtäviä.

- Joukko-osastossa olen kesäaikaan, aivan samaan tapaan kuin edeltäjäni-kin teki.

Muutakin kuin kalenteri

Teksti: Arto Penttinen Kuva: Samuli Vahteristo

Yhdistyksille on toimitettu tai ollaan parhaillaan toimittamassa pakettia, joka sisältää kuvassa näkyvän turvaliivin ja uudelleen sovitetun taltioinnin liiton kunniamarssista "Päivää päin". Varsinaisen julkisen "uuden kantaesityksen" marssi saa juhlaedustajakokouksen avajaistilaisuudessa. Juhla-cd:llä on liiton kunniamarssin lisäksi eri puolustushaarojen ja Rajavartiolaitoksen kunniamarssit. Levyn on tuottanut Päälystöliitto, **Mikko Ahtisen** toimiessa teknisenä koordinaattorina. Levyn ja heijastinliivin varsinainen jäsen saa jäsenyhdistyksestään, joten mahdolliset kyselyt logistiikkaongelmista tulee suunnata omaan yhdistykseen. Syyskuun Päälystölehden välissä varsinaisille jäsenille lähetetään kalenteriin liitettävä edunvalvontaliite. Liite on luettavissa myös jäsensivujen osiossa "luottamusmiesasiat". Juhlaedustajakokouksessa julkaistaan liiton historiikki, joka tulee jakoon edustajakokouksen jälkeen.

Sotilaille syntyy usein pikatilanteita. Välillä voi joutua jopa mannekiiniksi, kuten luutnantti Ville Seppä Porin Prikaatista.

Edunvalvontapainos

Teksti: Sakari Vuorenmaa

Päälystöliiton luottamusmiesten laatima edunvalvontapainos ilmestyy alkusyksystä. Painokseen on koottu keskeiset palvelussuhteen ehdot ja edunvalvonnan kannalta keskeiset yksilön asemaa koskevat määräykset. Myöhemmin syksyllä ilmestyvä Päälystökalendareri täydentää edunvalvontapainosta mm. vakuutusturvaan ja lomatoimintaan liittyvien asioiden osalta. Painosten eriaikaisuus johtuu pääosin siitä, että liiton edustajakokous järjestetään lokakuussa, ja

vasta tällöin on julkaistavissa ajantaisat yhteystiedot mm. hallitukseen valittujen henkilöiden osalta.

Edunvalvontapainos julkaistaan myös liiton www-sivuilla ja jatkossa mm. maksettaviin korvauksiin liittyvät muutokset julkaistaan jäsen-sivustolla. Jo nyt on varmaa, että korvausten osalta painotuote tulee "elämään" heti tuoreeltaan. Syksyllä 1.10. toteutettavan palkkojen yleiskorotuksen osalta on vahvistettu vain palkkataulukot. Muut muutokset edellyttävät osapuolten välistä

tarkastelua ja vasta tämän jälkeen ne ovat julkaistavissa. Ilmavoimien lisäjärjestelmiin ja työaikaperusteisiin korvauksiin heijastetaan yleiskorotuksen, noin 2,2 %:n suuret korotukset.

Nykyisessä neuvottelu- ja sopimusmallissa muutoksia tapahtuu melko usein. Olemme päätyneet siihen, että muutokset päivitetään painosten välillä vain liiton www-sivuille, mistä ne ovat jokaisen tulostettavissa suoraan kalenterin edunvalvontapainoksen mukaisessa muodossa.

Historiateos loppusuoralla

Päällystöliiton 80-vuotishistoriikki on viimeistelyvaiheessa. Kirjan valmistelutyössä keskeisesti mukana oleva ammattivehki, tohtori **Keijo Koivisto** kertoo työn olevan loppusuoralla.

- Parhaillaan teokseen valitaan kuvia sekä viimeistellään ja oikoluetaan tekstejä. Näinä päivinä historiateos

Laajan kuvamateriaalin yksi helmistä on kuva 1920-luvun autokomppanian opetustilanteesta.

lähteen Kariston kirjapainoon, missä kirja taitetaan. Aikataulussa ollaan, mutta pitkiä päiviä kirjan yksityiskoh- tien hiomisen parissa on saanut viet- tää.

Historiateos esitellään juhlaedustaja- kokouksessa lokakuussa. Kirjaan tu- lee noin 350 sivua ja 100 valokuvaa.

Anna palautetta verkkolehdestä

Päällystölehti ilmestyy ensimmäistä kertaa verkossa. Lehti on lähes samalla tavalla taitettu kuin paperilehti. Kirjasinkokoa on suurennettu luetta- vuuden parantamiseksi. Pääosa ar- tikkeleista on lyhyempiä kuin paperi- versiossa.

Sisällön osalta on keskitytty jäseniä palvelemaan tiedonvälitykseen. Hyviä lukuhetkiä näytön ääressä. Palaut- teet : ari.pakarinen@paallystoliitto.fi samuli.vahteristo@pp1.inet.fi simo. nummi@mainosnummi.inet.fi

Varat eivät riitä edes säästämiseen

Teksti ja kuva: Jari Rautiokoski

Valtiovarainministeriö on julkaissut talousarvioesityksen vuodelle 2010. Rajavartiolaitokselle esitys on tarjoamassa pelkkää niukkuutta.

Tämä vuosi on Rajavartiolaitokselle ollut varsin niukka budjet-tivarojen osalta. Kaikkiaan tarve on saada noin 15 miljoonaa euroa lisää. Lisäkustannuksia aiheutti muun muassa kiinteistöhuollon ulkoistaminen. Kiinteistövarallisuuden hoidon on todettu tulevan kalliimmaksi Senaattikiinteistöjen hoitamana kuin omassa ylläpidossa. Eduskunnan lupauksesta huolimatta edes kiin-

Rahoitusvaje voi vaarantaa jopa pelastusvalmiuden ylläpidon.

teistövarallisuuden siirrosta aiheutuneita ylimääräisiä kustannuksia ei ole RVL:lle täysimääräisesti kompensoitu. Budjetista vähennettiin kaikki omiin kiinteistöihin kohdistuneet uudistamis- ja kehittämiskulut siitä huolimatta, että yli 20 % Rajavartiolaitoksen koko kiinteistövarallisuudesta jäikin yhä sen hallintaan. Tämä jäänyt kiinteistömässä on vieläpä se vaikeimmin huollettava osuus, eli saarien merivartioasemia, partiotukikoh-tia ynnä muuta vastaavaa.

Edes lisäbudjetista ei tähän mennessä ole ollut iloa: esimerkiksi vartiolaivan räjähtäneen pääkoneen korjausta ei lisäbudjetista suostuttu rahoittamaan. Ensi vuodelle tilanne on sama, ja vajausta muodostuneen noin 15 miljoonaa euroa lisää. Kun

kunnostus-, ylläpito- ja kehittämistöimiä jää nyt tekemättä, on tulevana vuosina rahaa löydyttävä yhä enemmän. Säästökohteita kun ei oikein ole.

Toiminnan tehostaminen ei onnistu

Varojen niukkuus uhkaa estää toiminnan tehostamiseen liittyvät hankkeet ja myös vaarantaa EU:n ulkorajarahaston tuen. Talousarvion määrärahaehitys ei mahdollista tuottavuuden kehittämiseksi suunniteltujen hankkeiden käynnistämistä. Tämä vaikeuttaa täysimääräisen tuen hakemista ulkorajarahastolta. Ulkorajarahaston tuki on hankkeesta riippuen 50 tai 75 prosenttia ja edellyttää, että ensin hankkeeseen löytyy oma rahoitus.

Vain henkilöstöstä voi säästää

Kun toiminnot alkavat olla ulkoistettuja, jäljellä ei ole enää muita sääs-

tökohteita kuin henkilöstö. Tulevan kolmivuotiskauden aikana onkin odotettavissa noin 280 henkilötyövuoden vähennys jo kustannussyistä. Työmäärä ei luonnollisestikaan ole vähenemässä. Toiminnan tehostamiseksi Rajavartiolaitokseen on suunnitteilla mittava organisaatiouudistus: kaksiportaiseen organisaatioon siirtyminen. Tästä organisaatiomuutoksesta kerrotaan tarkemmin lehden seuraavassa numerossa.

Viranomaisen läsnäololle on tarve

Henkilöstöön kohdistuvat säästötoimet sekä toiminnan keskittäminen Etelä- ja Kaakkois-Suomeen aiheuttavat koko valtiohallintoa ajatellen mielenkiintoisen tilanteen: Harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalveluiden kehittäminen (HARVA) on Lapissa ja itärajalla selkeästi hanke, johon Rajavartiolaitoksella olisi paljon tarjottavaa viranomaisena, joka on jo paikanpäällä syrjäseudulla - tai oli-

si, mikäli emme siirtäisi voimavaroja etelään.

Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan valtion hallinnon työpaikkoja alueellistetaan sijoittamalla 4 000 – 8 000 työpaikkaa aiempaa tasaisemmin maan eri osiin.

Tähän mennessä alueellistaminen ei ole mitenkään yrittänyt estää tätä päinvastaista, etelään ja suuriin keskuksiin suuntautuvaa liikettä, joka saa alueellistamistoimet näyttämään ”hölmöläisten peitonjatkamiselta”. Alueellistamisesta ollaan laatimassa kokonaissuunnitelmaa, jonka on määrä valmistua syyskuun loppuun mennessä. Toivottavasti suunnitelmassa huomioidaan myös nykyisten työpaikkojen säilyttäminen harvaan asutulla seudulla.

Eri viranomaisten yhteistyötä tarvitaan kaikkialla, mutta se korostuu harvaan asutulla seudulla.

Epävarmuus tulevaisuudesta syö miestä

Teksti ja kuva: Samuli Vahteristo

Rajavartiolaitoksen johtamisjärjestelmän uudistuksen aikataulua ei ole kaikilta osin tarkkaan lyöty lukkoon, mikä luo henkilöstön keskuuteen epävarmuutta tulevaisuudesta. Henkilöstön työnkuva tulee jonkin verran muuttumaan, kun rajan pinnassa toimivia varti asemaa lakkautetaan vielä tämän vuoden loppuun mennessä ja niiden toiminnot siirretään kuntakeskuksiin. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan Rajavar-

tioston alueen vartioiden siirtyvät Lieksaan, Ilomantsiin ja Värtsilään. Rajan pinnassa tapahtuva vartiointi hoidetaan edelleen partioin, mutta ne lähetevät liikkeelle kuntakeskuksissa toimivilta rajavartioiden asemilta.

Rajavartiolaitoksessa on suunniteltu siirtymistä kolmiportaisesta kaksiportaiseen johtamisjärjestelmään. Vielä viime vuonna sanottiin, että se toteutuu vuonna 2010 ja nyt puhutaan, että siirtyminen uuteen johta-

misjärjestelmään toteutetaan vuonna 2011. Tavoitteena ovat säästöt ja mahdollisuudet siirtää hallinnosta vapautuvia tehtäviä muualle rajan painopistealueille.

Pohjois-Karjalan Rajapäällystöyhdistyksen luottamusmies **Pekka Nenonen** olisi mielissään, jos asian toteuttaminen siirtyisi vielä tästäkin eteenpäin.

- Toisaalta henkilöstön kannalta loullisen päätöksen odottaminen on kuin roikkuisi löysässä hirressä. Kaksiportaiseen johtamisjärjestelmään siirtymiseen saattaa liittyä myös pakkosiirrot etelään. Mikäli päätös viivästyy, osa opistouseereista ehtii siirtyä eläkkeelle, mikä toisi helpotusta henkilöstön sijoittamiseen ja vähentäisi pakkosiirtoja.

Työt eivät Nenosen mukaan Pohjois-Karjalan Rajavartioston alueelta vähene.

- Ollaan oravanpyörässä, työt rajan pinnassa on tehtävä. Säästöä pitää saada aikaan hallintoa keventämällä, mutta silläkin on rajansa. Kehittämistoimetkin syövät euroja. Synkältä näyttää, kun tietää valtiontalouden tilan.

Onneksi kesän valoa ja lämpöä riittää kaikille tasapuolisesti, toteaa Pekka Nenonen. Taustalla savottakahvila Möhkön Manta.

Kirjeitä kentältä

Rahat loppuvat – vai loppuvatko?

Teksti: Jari Sirviö

Muistan parin vuoden takaa erään puolustusvoimien johtoon kuuluvan henkilön haastattelun Helsingin Sanomissa, jossa haastateltava kehuu, että missään ei tehdä niin hyvää suunnittelu työtä kuin puolustusvoimissa.

Kuinkahan retuperällä muualla yhteiskunnassa ja yrityksissä suunnittelutyö onkaan, kun seuraa esimerkiksi Maavoimien Materiaalilaitokselle kesken vuotta annettuja toiminnan ja

rahoituksen sopeuttamisveloitteita. Juuri valmistuneet hienot suunnitelmat käsketään tehdä käytännössä uusiksi, koska budjetoitua rahaa ei jostain syystä olekaan. Valmiusharjoituksia ja kertausharjoituksia joudutaan perumaan, virkamatkoja ei ole varaa tehdä. Suunniteltuja hankintoja pistetään jäihin ja niin edelleen.

Henkilöstö on ihmeissään, että mitä on tapahtunut? Miksi asiasta ei kerrota viralliselta taholta mitään? Kyl-

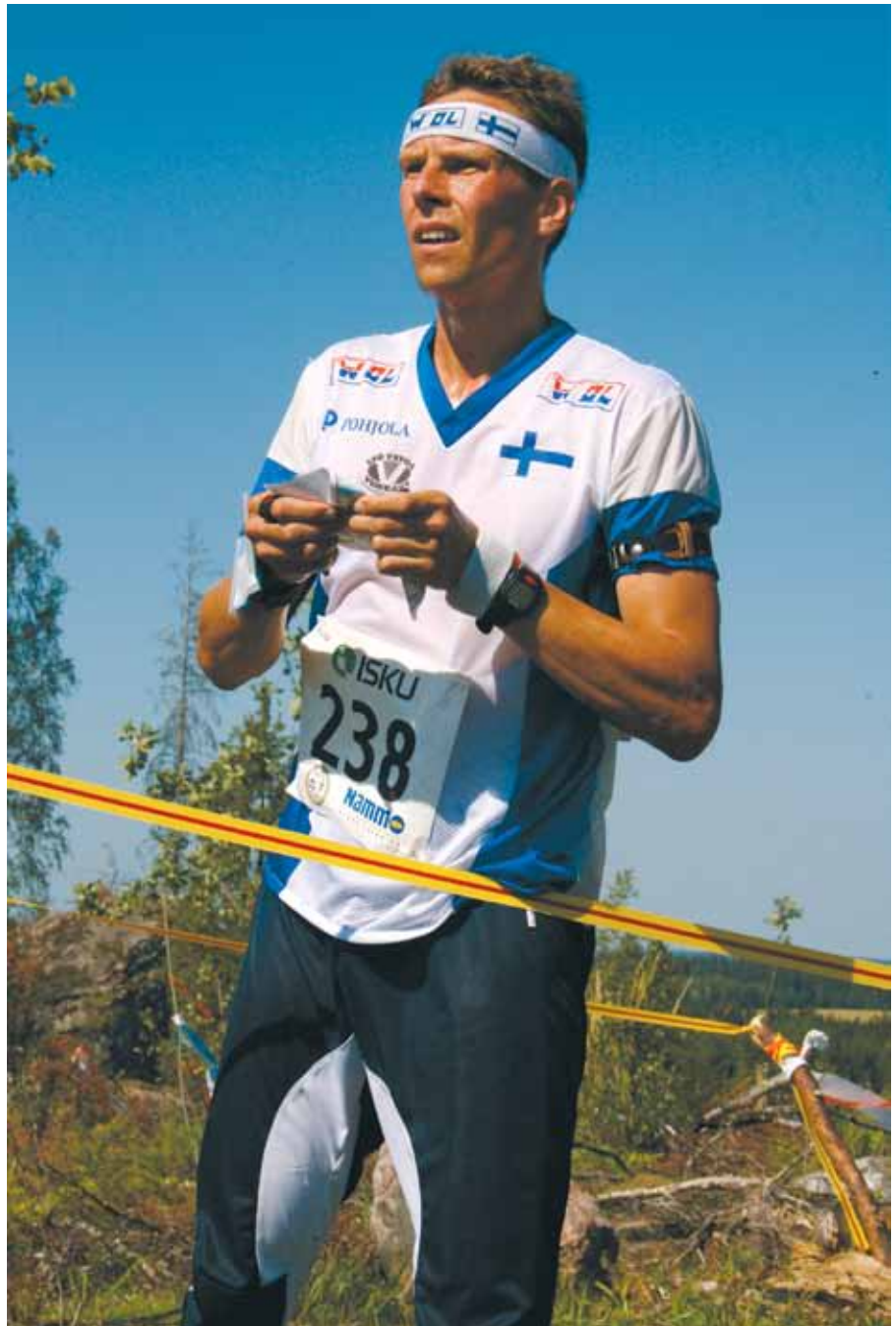
lä työntekijät ymmärtävät varsinkin nykyisenä taantumana aikana, että rahoitusongelmia saattaa tulla. Henkilöstö kannattaisi ottaa säästötoimiksiin mukaan kertomalla ensin, mikä on tilanne ja miksi siihen on tultu. Tämän jälkeen on helpompaa yhteisesti miettiä ratkaisua ongelmaan ja sitoutua yhdessä pohdittuun ratkaisuun. Miksi näitä käytännössä hyväksi todettuja muutosjohtamisen perusasioita ei haluta käyttää?

Päällystöliiton suunnistus- mestaruuskilpailut Haminassa

Päällystöliiton suunnistusmestaruuskilpailut pidetään suunnistuksen sotilas-SM-kilpailujen yhteydessä 8. – 11.9. Haminassa. Kilpailuohjeet löytyvät RUK:n kotisivuilta. Päällystöliiton suunnistusmestaruuskilpailuihin osallistuvien ilmoittautumiset tulevat samaan lomakkeeseen joukko-osaston kanssa. Ilmoittautumiset 25.8. klo 12.00 mennessä Reserviupseerikouluun joko PVAH:ssa sekä liittävät ilmoituksen asianumeroon 1823/55.06/2008 tai sähköpostilla osoitteeseen tapio.kruise@mil.fi Ilmoittautumiskaavake ja lisäohjeet kilpailijoille ovat Päällystöliiton kotisivuilla www.paallystoliitto.fi/urheilutoiminta. Lisätietoja antaa yliluutnantti Tapio Kruise, PVAH:lla, puh 0299 433 165 tai sähköposti tapio.kruise@mil.fi

Lisäohjeita:

Kilpailijat varaavat omat EMIT-kilpailukortit ja ilmoittavat numerot ilmoittautumisen yhteydessä, ilmoittamatta jääneille varaamme kilpailutoimistosta noudettavan lainakortin. Osanottomaksu on 15 euroa / henkilö, joukkuemaksua ei ole. Osanottomaksu suoritetaan 28.8. kuluessa tilille numero 550600-40031468. Kilpailijoilla on oltava mukana tosite maksetusta osanottomaksusta.

Moninkertainen Päällystöliiton vuoden urheilija Mikko Hölsö on yksi mestarisuosikeista.

Tervetuloa Päällystön hengellisille päiville Immolaan 11.–13.9.

Päällystön hengellinen säätiö on perustettu vuonna 1957 koordinoimaan ja tukemaan taloudellisesti Puolustusvoimien ja Rajavartiolaikoksen palkatun sotilashenkilöstön keskuudessa tehtävää vapaaehtoista hengellistä työtä.

Säätiö julkaisee hengellistä kirjallisuutta sekä järjestää syksyisin hen-

gelliset päivät ja hengellisiä tilaisuuksia varuskunnissa työskenteleville. Kesällä ja talvella järjestetään virkistymistäpahtumia perheille. Nuorille sotilaille ja sotilasopetuslaitosten opilaille järjestetään viikonlopputapahtumia. Säätiö tukee varuskunnallisten raamattu- ja keskusteluryhmien muodostamista. Säätiö edustaa Suo-

mea kansainvälisten kristillisten sotilasjärjestöjen toiminnassa käyttäen nimeä Military Christian Fellowship of Finland. Yhteistoiminta sotilaspapiston kanssa on läheistä.

Päällystön hengellinen säätiö ei pyri olemaan ”sotilasseurakunta” eikä toimintaansa osallistuvien hengellinen koti. Se on työyhteisö niille sotilaille, jotka haluavat olla viemässä evankeliumin ilosanomaa oman ammattikuntansa keskuuteen.

Ilmoittautumiset ja lisäohjeet: Paa-vo Haapaniemi 040 861 6238.

Ongelmakohtiin etsittiin vastauksia yhteistuumiin

Teksti ja kuva: Samuli Vahteristo

Päällystöliiton, Porin Prikaatin henkilöstöjohtajan ja Huovintehtaan Päällystöyhdistyksen luottamushenkilöstön tapaaminen sujui vapautuneen keskustelun merkeissä. Kaikki osapuolet toivat esiin joukko-osaston henkilöstöä koskevia myönteisiä asioita, minkä lisäksi havaittuihin ongelma-kohtiin pohdittiin ratkaisua. Yhteistä tahtotilaa ongelmien ratkaisuun löytyi oikeastaan melkein asiassa kuin asiassa.

Porin Prikaatin komentajan sijainen, Satakunnan Aluevoimaston päällikkö, everstiluutnantti **Harri Sahlstein** kertoi Porin Prikaatin henkilöstövahvuuden olevan tehtäviin nähden hyvin ohut.

- Ei ole liioiteltua sanoa, että lähes kaikki henkilöt tekevät työtä kahden edestä.

Prikaatissa palvelee noin 460 henkilöä, ja kansainvälisissä kriisihallintaoperaatioissa tai rauhanturvatehtävissä eri puolilla maailmaa on 680 henkilöä. Vuosittain koulutetaan noin 2 300 varusmiestä ja 1 150 reserviläistä. Muissa varuskuntaan liittyvissä organisaatioissa työskentelee 230 henkilöä.

Porin Prikaati poikkeaa muista maavoimien valmiusyhtymistä merkittävästi. Haasteena on työn määrä, sillä normaalin joukko-osaston tehtävien lisäksi prikaatille on säilytetty Suomen Kansainvälisen Valmius-

Porin Prikaatin arjen työtä vaikeuttaa henkilöstöpula, joka heijastuu kaikkien tekemiseen. Ongelmavyöhyttä purkamassa Marko Jalkanen (edessä vas.), Antti Kuivalainen, Jaska Hyvönen, Jari Väisänen, Kari Toivonen, Harri Sahlstein ja Markku Virtanen.

joukon koulutusvelvoitteet, pääosa maavoimien sotilaallisen kriisinhallinnan tehtävistä sekä merkittävä osa entisen Turun ja Porin Sotilasläänin tehtävistä.

Henkilöstösektorin johtajan majuri **Kari Toivosen** mukaan kansainvälisen kriisihallintatyön velvoitteet heijastuvat koko henkilöstön työkuvaan, mikä edellyttää laajempaa osaamista ja joustamista sekä muutosalmiutta nopeasti vaihtuvissa tilanteissa.

- Poikkeavan työn määrää ja erityislaatuisuutta ei välttämättä huomioida henkilöstön tehtäväkuvauksissa. Erityisesti Toivosta huolestutti yksikön vääpelin tehtävän aliarvostus ja

kouluttavaa henkilöstöä alempi ansiotaso, jotka yhdessä ovat johtaneet siihen, ettei vääpelin tehtävään löydy kovinkaan paljon halukkuutta.

- Itse päällikkönä toimineena tiedän perusyksikön vääpelin vahvan roolin yksikön hallinnon ja huollon kouluttajana. Kokeneita opistoupseereita eivät nuoret aliupseerit vielä tule korvaamaan. Kouluttajana toimivien opistoupseerien olisi huomioitava, että perusyksikötason vääpelin tehtävistä kartutettu kokemus on tarpeen myös siirryttäessä uralla eteenpäin vaativampiin hallinnon ja huollon tehtäviin.

Toivosen toiveena oli myös saada lisää erityisesti ensikertalaisia kriisinhallintatehtäviin, mikä toisi ammattipätevyyttä entistä laajemmalle joukolle. Hän kantoi myös huolta henkilöstön työmäärän ja jatkuvan venymisen seurauksista työkykyyn ja henkilön elämänhallintaan. Huoliin kuului myös kriisinhallintatehtävissä toimivien rauhanturvaajien sopeuttaminen kotiinpaluun jälkeen arkielämään.

Lääkkeitä löytyy

Puheenjohtaja **Antti Kuivalainen** totesi, että perusyksikön vääpelin tehtäväkuvauksiin tulee lisätä myös yksikön henkilökunnan koulutus hallinnon ja huollon erityiskysymyksissä.

- Päälystöliitolla ja puolustusvoimien henkilöstöjohdolla on yhteinen näkemys perusyksikön vääpelin vahvasta roolista kaikkien nuorempien sotilaiden kouluttajana, opastajana ja henkisenä tukijana. Tehtäväkuvaukset tulee laatia oikein. Varsinkin silloin, kun perusyksikön päälliköt ovat vielä nuoria ja kokemattomia, vääpelin rooli opastajana on merkittävä, Kuivalainen totesi.

Huovirinteen Päälystöyhdistyksen puheenjohtaja **Jaska Hyvönen** totesi, että nuoremmat päälliköt eivät välttämättä hallitse tehtäväkuvauksen laatimista. Maavoimien päällystämismies **Marko Jalkanen** tarjosi apua valmiin koulutuspaketin muodossa, mitä on hyvällä tuloksella käytetty eri joukoissa.

Huovirinteen Päälystön puheenjohtajan Jaska Hyvösen ja sihteerin Jarkko Tuomisen mielestä monet henkilöstöä koskevat asiat ovat Porin Prikaatissa kohdallaan, mutta kehitettävääkin löytyy.

- Tehtäväkuvauksen laatiminen on hyvä opettaa nuoremmalle päällikösukupolvelle. Parhaita asiantuntijoita ovat luonnollisesti joukko-osaston JSA- ja OTV-tehtäväluokituksia käsittelevät luottamusmiehet.

Jalkanen muistutti, että yksikön vääpelin tehtäviin on hyvä kirjata henkilöstöhallinnon koulustehtävät yksikön nuoremmalle henkilöstölle. Näihin sisältyy työ- ja virkaehtosopimusten opettaminen sekä heidän sosiaalisista etuuksista huolehtiminen.

Puheenjohtaja Kuivalainen oli huolissaan kentältä tulleista viesteistä, joiden mukaan kokeneille opistoupseereille tarkoitettu koulutusupseerin tehtävä on entistä useammin luisunut nuoren upseerin hoidettavaksi.

- Tässäkin asiassa puolustusvoimien henkilöstöjohto komentaja mukaan lukien on ollut yhtä mieltä siitä, että vaati 6-luokassa toimivan koulutusupseerin tehtävä on tarkoitettu kokeneelle opistoupseerille. Tämä takaa hyvien käytäntöjen ja op-

pien välttymisen seuraavalle koulutajapolvelle.

Keskusteluissa tartuttiin myös perusyksikön varapäällikkökysymykseen, missä Upseeriliiton ja Päälystöliiton edustajilla on ollut pientä kädenvääntöä. Majuri Toivonen näki, että nuoret upseerit tarvitsevat varapäällikön tehtävän myötä kokemusta uralleen. - Meillä on yksi opistoupseeri varapäällikkönä, mutta niitä voisi olla kaksikin. Toisaalta pääosa varapäällikön tehtävistä on säilytettävä upseereilla heidän kokemuksensa kartuttamiseksi sotilasuran jatkoa ajatellen. Näin minun on todettava, vaikka tämä asia kirpaisi teitä, hän totesi.

Työhyvinvointi yhteisenä huolena

Puheenjohtaja Kuivalaisen mielestä kriisihallintatehtäviin halukkuuden lisäämiseksi yksi merkittävä tekijä on keskustelun käyminen tehtävään lähtevän kanssa siitä, että hän voi palata joko samaan tai vaativampaan tehtävään. Kuivalainen oli ilahtunut myös siitä, että kriisinhallintatehtävistä palaavien ja heidän perheidensä hyvinvoinnista yritetään pitää entistä parempaa huolta. Toivonen kertoi, että prikaatiin on palkattu äskettäin kriisinhallintahenkilöstön ongelmiin keskittyvä sosiaalikuraattori.

Henkilöstön työkuormasta ja työhyvinvoinnin säilyttämisestä keskusteltiin pitkään, mutta niihin ei löydetty vastauksia. Yhdessä pohdittiin sitäkin, että pitääkö työn laatua laskea? Sotilaiden työmoraali todettiin niin korkeaksi, ettei kukaan uskalla tunnustaa uupumusta tai laskea työtah-
tia.

Päälystöliiton kouluttava päaluottamusmies **Markku Virtanen** totesi, että koko puolustusvoimissa on henkilöstöllä liikaa työkuormaa ja työuupumus vaanii peikkona taustalla.

- Pelkään pahoin, että työuupumuksesta tulee ennen pitkää iso ongelma, millä on hyvin kauaskantoiset seuraukset. Lääkkeet asialle olisi löydettävä ennen kuin tapahtuu pahempaa tai se etenee isona vyörynä.

Puheenjohtaja Antti Kuivalaisen kertomat sotilaseläkkeiden romuttamissuunnitelmat vetivät ilmeet synkiksi. Kuvassa vasemmalta Jouko Heliluoto, Jyrki Kaunismäki, Hannu Kaikkonen, seuraavalla sivulla Markku Virtala ja Petteri Vuorinen.

Jäsenistöltä palautetta neuvottelujen tueksi

Teksti ja kuvat: Samuli Vahteristo

Huovinrinteen Päälystöyhdistyksen jäsenet kokoontuivat Päälystökerholle tiedotus- ja palautetilaisuuteen, missä liiton puheenjohtaja **Antti Kuivalainen** sai tiukkasävyisiä kommentteja koskien sotilaiden eläke-etuuksien romuttamista ja kriisinhallintatehtävistä palaavien tehtäviin sijoittamista. Myös EUBG-joukkojen koulutus- ja varalloajan palkkaukseen liittyy yksityiskohtia, jotka on koettu epäoikeudenmukaisiksi.

Kuivalainen sanoi, että joukko-osatapaamisissa jäseniltä saatua palautetta käytetään hyväksi alkavissa virkaehtosopimusneuvotteluissa.

- Jokainen mielipide, kommentti tai esimerkki epäkohdasta on arvokas.

Varsin vahvasti kritisoitiin tapauksia, missä kriisinhallintatehtävistä palaava on siirretty kotimaassa tehtävään, jonka vaatavuusluokka on alempi kuin se, jossa hän palveli ennen ulkomaan palvelusta. Kuivalaisen mielestä ratkaisut kummastuttavat ja ovat täysin ristiriidassa työnantajan markkinoinnin henkilöstöpolitiikan kanssa.

-Kansainvälisiin tehtäviin osallistumista pidetään sotilaan ammattitaitoa kohottavina. Mikäli henkilö aiotaan siirtää välittömästi kriisinhallintatehtävän jälkeen toiseen tehtävään, siitä on käytävä yhteistoimintaneuvottelu ennen ulkomaanpalvelusta, hän neuvoi.

Kuivalaisen mielestä henkilö pitää sijoittaa kriisinhallintatehtävästä palat-

Varapuheenjohtaja Ari Pakarinen:

Kuinkahan kauan tämä aparaatti jaksaa?

Maavoimien edunvalvojat olivat liiton puheenjohtajan **Antti Kuivalaisen** matkassa tutustumassa jäsenten arkeen Porin Prikaatissa. Prikaatin edustajat esittelivät maavoimien päluottamusmiehelle **Marko Jalkaselle** ja minulle avoimesti prikaatin palvelusta, ja keskustelussa nostettiin esiin ajankohtaisia asioita ja mahdollisia ongelmia. Porin Prikaati tekee työtä huomattavan pienellä henkilöstöresurssilla, jos sitä verrataan vaikka muihin maavoimien valmiusyhtymien henkilöstökokoonpanoihin. Joukkotuotannon lisäksi oman rasihteensa prikaatille tuo ilmiselvästi kansainvälisen koulutuksen ja tehtävien velvoitteet. Tämä heijastuu jokaisen "Porilaisen" arkiaskareisiin.

Opistoupseereilla on vaativia tehtäviä. Yksikön varapäällikön tehtävään on määrätty ensimmäinen opistoupseeri. Palveluksen vaativuuden lisäksi koulutuksen läpivientisuunnitelmat ja harjoitusvuorokausimäärät näyttävät joissakin yksiköissä hurjilta. Ikuisuusongelmaksi näyttää muodostuvan mm. vuosilomien pitäminen kesälomakaudella ja sijaisuusjärjestelyt sairaustapauksissa. Näen ilmassa vakavia uhkia työuupumukselle.

Porin Prikaatin opistoupseerit ovat motivoituneita ja velvollisuudentuntoisia. Se tuli jälleen esille tapaamieni jäsenten olemuksesta ja esiintymisestä. Kannan kuitenkin huolta siitä, että riittääkö jaksamiseen aina se "kunnia, velvollisuus ja tahto".

tuaan vähintään samantasoiseen tai vaativampaan tehtävään.

Puheenjohtaja kertoi, että eläkeratkaisun kohdalla näyttää synkältä. Elinaikakertoimen piti olla kannustavana tekijänä palvella pidempään, mutta sotilaiden kohdalla käy päinvastoin.

- Kukaan päättäjistä ei suostu ymmärtämään sotilaseläkkeisiin liittyviä erityispiirteitä ja alhaista eläkeikää, millä saadaan turvattua kenttäarmeijalle riittävä määrä ammattisotilaita. Erityisen petettyneitä olemme puolustusministeriöön, joka ei ole tukenut järjestöjen esityksiä siitä, ettei elinaikakerrointa sovellettaisi sotilaseläkkeisiin.

Syksyn kuluessa eläkeasiat ratkeavat suuntaan tai toiseen. Päälystöllitö tiedottaa verkkosivujen kautta, jos käännettä johonkin suuntaan tapahtuu. Kuivalainen kehotti lähiaikoina eläkeoikeuden saavuttavien jättävän päätöksensä aivan viime hetkiin.

- Päätös on henkilökohtainen, ja liiton verkkosivuilla on päluottamusmies **Sakari Vuorenmaan** laatima eläkelaskuri, mikä antaa suuntaa päätöksentekoon.

Jarkko Tuominen (vas.) esittelee kouluttajien toimistotilaa Marko Jalkaselle, Markku Virtaselle, Antti Kuivalaiselle, Ari Pakariselle ja Jaska Hyvöselle.

Hannu Tuomolan kolme vuosikymmentä sotilaslakimiehenä

Sotaoikeuden syyttäjistä valmiusjuristiksi

Teksti ja kuva: Antti Kymäläinen

Oikeusupseereina toimineiden opistoupseereiden hyvin tuntema sotilaslakimies, OTK Hannu Tuomola siirtyy syyskuun alussa eläkkeelle.

Tuomola on vuosien saatossa perehdyttänyt opetustilaisuuksissa ja henkilökunnan kursseilla suuren joukon oikeusupseereita ja kurinpitoesimiehiä lainsäädännön kiemuroihin. Selväsananainen juristi on nauttinut laajaa arvostusta sotilasoikeudenhoitoon osallistuneiden piirissä.

Tunne on ollut molemminpuolinen. Hannu Tuomola kiittää yhteistyökumppaneina toimineita oikeusupseereita.

- On ollut hienoa tehdä kurinpitajuridista yhteistyötä korkean työmoraa- lin ja osaamistason omaavien opistoupseereiden kanssa.

Joidenkin pitkään oikeusupseereina toimineiden kanssa Tuomola on tullut henkilökohtaisestikin tutuksi ja yhteyttä on pidetty myös työn ulkopuolella.

Sotilasjuridiikan uudet haasteet

Sotilaslakimiesten rooli on vuosien saatossa muuttunut monella taval-

la. Kun Tuomola aloitti juristina puolustusvoimissa 1970-luvun lopulla, lakimiesten tehtävät painoutuivat pääosin sotilaskurinpito- ja vahingonkorvausasioihin. Sotilasrikosasiat käsiteltiin tuolloin omissa erityistuumioistuimissa, sotaoikeuksissa, joiden syyttäjätehtävät kuuluivat sotilaslakimiehille.

Tänä päivänä tilanne on paljon monimuotoisempi. Valmius- ja puolustustilalakien säätäminen 1990-luvun alussa ja vuosi vuodelta lisääntynyt kansainvälinen yhteistyö ovat vaatineet sotilaslakimiesten työpanoksen suuntaamista uusille alueille. Viime vuodet Tuomolakin on työskennellyt valmiusjuridiikan ja kansainvälisen kriisinhallinnan oikeudellisten kysymysten parissa.

Tilaa uusille tehtäville on osaltaan tarjonnut sotilasoikeudenkäyntimenettelyyn vuosituhannen alussa tehty muutos, jossa syyttäjätehtävät siirrettiin sotilaslakimiehiltä siviilisyyttäjille. Sotaoikeudet siirtyivät historiaan jo 1980-luvulla.

Operaatiojuristina Kosovossa

Kansainväliseen yhteistoimintaan liittyvät asiat tulivat Hannu Tuomolan tehtäväkuvaan vähitellen 1990-luvun alusta lähtien muun muassa PfP-yhteistyön, Nordic Peace –harjoitusten ja uusien kriisinhallintaoperaatioiden myötä.

Yhdeksi uransa hienoimmaksi jaksoksi Tuomola nimeää palveluksen Kosovon KFOR-operaatioissa vuosina 2002 – 03.

- Lähdin sinne, jotta kykenisin paremmin käytännön kokemuksen perusteella opettamaan kriisinhallinnan oikeudellisia kysymyksiä kotimaassa.

Ensimmäisten kuukausien aikana Tuomola hoiti joukkonsa sotilaskuripito- ja vahinkoasioita sekä selvitteli henkilöstön autoveromurheita. Mielenkiihtoiskäyttö vaihe alkoi, kun hän siirtyi operaatiojuristin tehtävään, jossa monikansallinen ympäristö näyttäytyi koko laajuudessaan.

- Tehtävien kirjo ulottui helpoimmista paikallisen väestön vahingonkorvausvaatimusten ratkaisusta vaativimpiin muiden joukkojen kanssa käytyihin tukikohtaleirien perustamista tai purkamista käsitteleviin neuvotteluihin.

Rangaistukset ja ojennukset vähentyneet

Sotilaskuripitoseuraamukset ovat Hannu Tuomolan uran alkuvuosista merkittävästi vähentyneet.

Kun 1980-luvun alussa rangaistuksia ja ojennuksia määrättiin vuosittain yhteensä lähes 14 000, on määrä pudonnut tasaisesti nykyiseen noin 4 000 seuraamukseen vuodessa.

Tuomolan mukaan kuripito ei kuitenkaan ole löystynyt, eikä hän usko, että rikkomuksia katsottaisiin läpi sormien. Hänen mukaansa kehitys on monen syyn summa.

- Ikäluokat ovat pienentyneet, samoin kuin ikäluokasta koulutettavien määrät. Kutsunnoissa aikaisempaa tarkemmin karsitaan pois ongelmataukset, jotka ennen kasvattivat rangaistustilastoja.

Hannu Tuomola on hakenut omakohtaista tuntumaa kriisinhallintatehtävistä, mikä antaa lisänäkemyksiä eri operaatioita koskevissa oikeudenhoidokysymyksissä.

Lisäksi sopeutumattomien palvelus keskeytetään tänä päivänä herkemmin.

- Nykyisten varusmiesten palvelusmotivaatio ja suhtautuminen maanpuolustukseen ovat myös selvästi parantuneet esimerkiksi 1970-luvun lopun tilanteeseen verrattuna, kiittelee Tuomola.

Näiden syiden seurauksena kurinpitotilastot ovat nykyisin siistimpiä. Tarvetta ei ole myöskään ollut entisen ankaruustason rangaistuksille, vaan kuria on pystytty aiempaa enemmän ylläpitämään lievemmin seuraamuksin, esimerkiksi muistutuksilla.

Seuraamuksista ankarin – arestirangaistus – on jo vuosia sitten poistettu kurinpitoesimiesten työkalupakista. Tuomioistuinkäsittelyssä sitä voidaan vielä tuomita, mutta tapauksia on vain muutamia vuodessa.

Varusmiesten tyypillisimpiä rikkeitä ovat nykyisin poissaolorikokset, eriaisteiset palvelusrikokset ja sotilaan sopimaton käyttäytyminen, joka usein liittyy alkoholin käyttöön. Muut tapaukset ovat marginaalisia.

Oikeudenmukaisuutta vahingonkorvauksiin

Varusteiden ja materiaalin häviämistapausten käsittelyssä on viime vuosina pyritty korostamaan erityisesti asevelvollisten oikeusturvaa. Hannu Tuomolan mukaan oikeudellisen koulutuksen yhteydessä on pyritty lisäämään varusmiesten tietoisuutta siitä, milloin kadonneet varusteet pitää korvata ja milloin taas maksuvelvollisuutta ei ole.

Harjoituksissa voi olla tilanteita, joissa sohjossa ja pimeässä nopeasti siirrytään paikasta toiseen ja tällöin voi ymmärrettävästi helpommin varusteita kadota. Jos tilanteen jälkeen tarkastuksessa todetaan puutteet ja niitä vielä paikan päältä etsitään, ei korvausta voida useinkaan vaatia. Tilanne on aivan erilainen, jos häviäminen tapahtuu kasarmilla levällään olevasta kaapista.

Ajoneuvojen vaurioitumistapauksissa puolustusvoimien korvausvelvollisuuskäytäntö on Tuomolan mukaan ollut pitkälle ymmärtävä.

- Lievän tuottamuksen käsite on ollut hyvin laaja ja tällöinhän korvausvel-

vollisuutta ei ole. Vain harvoissa törkeimmissä tapauksissa on vaadittu korvauksia.

Palkittu monipuolinen ura

Etelä-Suomen Sotilasläänin Esikunnassa marraskuussa 1977 alkanut ura sotilaslakimiehenä ja myöhemmin toimistopäällikkönä jatkui vuoden 1993 organisaatiouudistuksen jälkeen Läntisen Maanpuolustusalueen Esikunnassa. 1990-luvun alkupuolella hän työskenteli kahteen otteeseen yhteensä noin kaksi vuotta esittelijänä eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa. Saman vuosikymmenen loppupuolella hän teki runsaan vuoden työrupeaman Pääesikunnan oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkönä, mutta palasi omasta halustaan takaisin Hämeenlinnaan sotilaslakimiehen tehtäviin. Kosovon vuoden pituinen sotilaslakimieskomennus ajoittui vuosiin 2002 – 2003. Maavoimien organisaatiouudistuksen yhteydessä vuoden 2008 alusta Tuomola siirtyi Maavoimien Esikunnan kirjoille, mutta sai jatkaa työskentelyään Hämeenlinnassa lähestyvän eläkkeelle siirtymisen vuoksi.

Mikä on pitänyt pitkän lakimiehen näinkin pitkään puolustusvoimien palveluksessa?

- Juridiikan monipuolisuus ja se, että olen saanut toimia opetustehtävissä eri kursseilla ja koulutustilaisuuksissa on pitänyt mielenkiintoa yllä.

Palkitsevaksi Tuomola koki myös laattimansa Etelä-Suomen Sotilasläänin oikeusoppaan vastaanoton. Oikeudenhoitoa yhtenäistänyt uraa uurtava työ ja oppaan sisältämät kurinpidon seuraamussuosituksot otettiin sittemmin käyttöön koko puolustusvoimissa.

Tuomolan työ on saanut tunnustusta sekä virallista taholta että yhteistyökumppaneilta kentältä. Hänet on palkittu ritarikuntien ansiomerkkien ohella sotilasansiomitalilla ja ylennetty reservin majurin sotilasarvoon.

Hannu Tuomolan mielestä varusmispalvelustaan suorittavat nuorukaiset ovat kelpo väkeä.

Kapteeni Jouni Mäentausta toivoo henkilökunnalta entistä tarkempaa huolenpitoa kalustosta ja materiaalista.

Henkilökunnan asenteissa on toivomisen varaa

Teksti ja kuva: Samuli Vahteristo

Kapteeni **Jouni Mäentausta** on hoitanut oikeusupseerin tehtäviä Porin Prikaatissa jo kymmenen vuotta. Hänellä on taustalla vankka kokemus kenttäkouluttajan ja perusyksikön vääpelin tehtävistä, mikä tuo hänelle näkökulmaa oikeusasioiden hoitoon.

Mäentauksen mielestä varusmiespalveluksensa suorittavat ovat kelpo porukkaa.

- Kurinpitorangeistuksia tulee jonkin verran ja erilaiset varusteiden katoamiset työllistävät oikeusupseeria edelleen riittämiin.

Enemmän Mäentausta on huolissaan

henkilökunnan asenteiden muutoksesta, mikä näkyy oikeusupseerin työmäärässä selvänä kasvuna.

- Materiaalista huolehtiminen on leväperäisempää kuin aikaisemmin. Kalustoa ja välineitä on nykyisin enemmän ja se on kalliimpaa, mutta se ei selitä katoamisten suurta määrää.

Henkilökunnan suhtautumisessa liikenneturvallisuuuteen ja ajoneuvon käsittelyyn on Mäentauksen mielestä paljon toivomisen varaa. Pulloon pitäisi myös tarttua harvemmin.

- Kolarit ja erilaiset ajoneuvojen vauriotapaukset ovat jyrkässä kasvussa takavuosiin nähden. Toki ajoneuvojen

määrä on kasvanut, mutta niitä pitäisi käsitellä kuin omaansa.

- Alkoholi on myös aivan liian usein rangaistukseen johtavana seikkana, kun henkilökunnan osalta oikeustoiimiin joudutaan.

Oikeusupseerin tehtävissä keskeistä on valmistella päätökset ja tarvittaessa ottaa lausunnot lakimiehiltä. Pykäläviidakoon ja paperinmakuiseen työhön kuuluu myös nuorempien kurinpitoesimiesten opastus. Mäentausta säilyttää tuntumaa kenttäkoulutukseen toimimalla Pasi panssariajoneuvojen kuljettajien ajo-opettajana.

Maavoimien ampumatarvikkeiden ja räjähteiden elinkaaren hallinta (ELKAKOP) puhutti Räjähdelaitoksen henkilöstöä. Pöydän ympärillä vasemmalta Kai Kujamäki, Kimmo Uotila, Ilkka Voutila, Antti Kuivalainen ja Jarmo Nuora.

ELKAKOP -projekti puhutti Räjähdelaitoksen opistouseereita

Teksti ja kuva: Jari Sirviö

Päällystöliiton puheenjohtaja Antti Kuivalainen kävi kesäkuussa Räjähdelaitoksen Esikunnassa (RÄJLE) ja Ähtärin Päällystöyhdistyksen vieraina. Paikalla oli myös Kimmo Uotila Päällystöliiton hallituksesta. Liitto on nimennyt Kimmo Uotilan ELKAKOP-projektin johtoryhmään. Vierailun tarkoituksena oli keskustella ELKAKOP-projektin tulevaisuudennäkymistä ja opistouseereiden asemasta Räjähdelaitoksessa.

Tilaisuuden avasi esikuntapäällikkö, majuri **Lasse Raassina**, joka toi esille myös laitoksen johdon huolen jatkuvasta muutoksesta sekä etenkin avaintehtävien täytön vaikeutumisesta epävarman tulevaisuuden myötä. Ähtärin Päällystöyhdistyksen puheenjohtaja, luutnantti **Kai Kujamäki** alusti keskustelua kertomalla Räjähdelaitoksen opistouseereiden tilanteesta ja tulevaisuudennäkymistä muuttuvassa organisaatiossa.

- ELKAKOP-projektin käynnistyminen on meidän näkemyksen mukaan vaikeuttanut huomattavasti rekrytointia. Jopa useita tehtäviä on jouduttu yhdistämään yhdelle henkilölle.

- On käynyt myös niin, että tehtävänkuvauksien päivittämisestä huoli-

matta vaativuuteen ei ole tullut muutosta. Tämä ei todellakaan motivoi runsaasti lisätehtäviä saanutta opistouseeria, Kujamäki toteaa.

Luutnantti **Kimmo Uotila** esitteli ELKAKOP-projektin tilannetta.

Oman toiminnan kehittäminen on edelleen varteenotettava vaihtoehto, koska räjähdealalla ei ole tällä hetkellä vastaavanlaista yritystä, kuten Millog on kunnossapitoalalla.

Puheenjohtaja **Antti Kuivalainen** painotti tilaisuuteen osallistujille, että tavoitteena on turvata opistouseerien asema muutoksessa vähintään samalla tavalla kuin KUJA-projektissa.

Räjähdelaitoksen opistouseerien luottamusmies, kapteeni **Ilkka Voutila** toivoi tehokkaampaa ja nopeam-

paa tiedottamista. Esimerkiksi osa-projektiin nimettyjen liiton edustajien valinnasta ei tiedotettu lainkaan, eikä annettu todellista mahdollisuutta vaikuttaa henkilövalintoihin. Tiedottamisesta ja sen toteuttamisesta käytiin vilkas keskustelu. Kimmo Uotila lupasi tutkia mahdollisuudet tiedotuksen parantamiseksi. Tavoitteena on saada myös jäsenistö aktivoitumaan ja esimerkiksi hyödyntämään liiton verkkosivuja.

Ikka Voutila kritisoi myös Maavoimien materiaalityön (MAAV-MATL) opistousesteiden tehtäviin kohdennettuja uusia palkkaluokkia.

- Pettymys oli, että vain yksi vaati8-luokan tehtävä kohdennettiin MAAVMATL:n opistousesteiden vaativiin, pääosin valtakunnallista vastuuta sisältäviin tehtäviin.

Voutila epäili, ettei alue- ja keskustason vaativuudenarviointiryhmä halua ottaa vakavasti paikallistason arviointiryhmien lausuntoja.

- Tuntuu siltä, että paikallistason lausunnoilla ei välillä ole mitään painoarvoa. Valitettavaa on, että alue- ja keskustason lausunnoista ei useinkaan käy ilmi, miksi luokka on esitetty alemmaksi kuin paikallistason esittänyt.

Räjähdelaitoksen Esikunnan henkilöstösektorin johtaja, kapteeni **Jari-Pekka Nikkola** paheksui uusien vaativuusluokkien tiedottamista.

- Emme ymmärrä täällä Räjähdelaitoksessa, miksi tällaista asiaa pitää jotenkin salaila. Salamyhkäisyys asiassa saa epäilemään, että siinä onkin jotakin epäilyttävää.

Puheenjohtaja Kuivalainen vakuutti uusien vaativuusluokkien määrittelyssä tehdyn huolella.

- Työ tehtiin asiantuntijavoimin niin huolellisesti ja kaikki osatekijät huomioon ottaen kuin suinkin mahdollista. Työ ei suinkaan ole valmis, vaan se jatkuu ja täydentyy ajan myötä.

TYK-kuntoutuskurssit tulossa hakuun

Teksti ja kuva: Ari Pakarinen

Päällystöliiton hakemus ensimmäisestä TYK-kuntoutuskurssista tuotti tulosta. Taustaselvityksiä tehdessä kävi ilmi, että jäsenkunnassa on tarvetta myös tämän tyyppiselle kuntoutukselle. Työterveyshoitajien kommenttien perusteella kuntoutujia ASLAK-kursseille riittää jonoksi asti tuleviksi vuosiksi, ja on myös huomattu, että tarvetta on jo astetta järeämmälle TYK-kuntoutukselle.

Uutena kurssimuotona Päällystöliit-

pystyy palaamaan takaisin työhönsä. Kuntoutuksella pyritään parantamaan sekä fyysistä että psyykkistä työ- ja toimintakykyä. Siinä kiinnitetään huomiota myös työympäristöön ja olosuhteisiin työpaikalla. Työterveyshuolto ohjaa työntekijät Kelan TYK-toimintaan.

Hakeutuminen alkaa työterveyshuollosta

Työkykyä ylläpitävä ja parantava valmennus on aina yksilöllisesti suunniteltua, ja se voidaan toteuttaa joko yksilökohtaisesti tai ammattiala- tai työpaikkakohtaisina ryhminä. Ryhmässä tapahtuvan valmennuksen suunnitteluun osallistuvat Kelan, kuntoutuslaitoksen, työnantajan ja työterveyshuollon edustajat.

Tyk-toiminta toteutetaan aina kuntoutuslaitoksessa. Päällystöliitto esitti, että kuntoutuksen toteuttaisi Härmän Kuntokeskus, koska siellä on jo nyt valmiudet ottaa huomioon puolustusvoimien palveluksen erityispiirteet kuntoutuksessa. Kela

hyväksyi liiton esityksen.

Kuntoutukseen kuuluu 1–12 vuorokauden selvitysjakso, jossa laaditaan yksilöllinen valmennussuunnitelma, sekä valmennusjakso, joka kestää enintään 19 vuorokautta. Kuntoutusjaksot voidaan toteuttaa myös lyhyissä pätkissä, joiden välillä työskennellään työpaikalla. Koko kuntoutusprosessin kesto on 1–2 vuotta. Hakeutuakseen kurssille jäsenen tulee ottaa yhteyttä työterveyshuoltoon, jossa arvioidaan kuntoutuksen tarve. Kurssin yksityiskohdat löytyvät Kelan verkkosivuilta ja tiedot tulevat myös Päällystöliiton verkkosivuille kurssin suunnittelukokouksen jälkeen elokuun lopulla.

Ensimmäinen TYK-kurssijakso järjestetään 23.11.-14.12.

to haki yhtä TYK-kurssia kahdeksalle hengelle. Tämä kuntoutus tullaan suuntaamaan niille jäsenille, joiden tilanteessa ASLAK-kurssitus ei enää johda välttämättä toivottuun lopputulokseen.

TYK-toiminta on tarkoitettu työntekijöille, joiden työkyky ja ansiomahdollisuudet ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet tai joilla on työkyvyttömyyden uhka lähivuosina. Kuntoutuksen myöntämisen edellytyksenä on, että työpaikalla ja työterveyshuollossa on selvitetty hakijan kuntoutustarpeet ja -mahdollisuudet.

Tavoitteena on ensisijaisesti mahdollistaa se, että työntekijä jatkaa omassa tai sitä vastaavassa työssä tai

Isien sotiessa äitien lomamahdollisuudet kapenivat

Teksti: Sirkka Orpana Kuva: Samuli Vahteristo

Lumoavat Leidit viettivät jälleen iki-ihanan loman Kylpylähotelli Kivitiipussa. Valittavasti ryhmä oli aika pieni, koska samaan aikaan oli valtakunnallinen sotaharjoitus, eivätkä äidit lomaile, kun isät "sotivat". Asiaan saadaan korjaus ensi vuonna, sillä Lumoavien Leidiä loma on siirretty elokuun ensimmäiselle viikolle, eikä silloin Pääesikunnan mukaan ole isoja harjoituksia.

Meille oli laadittu ihan iki-oma ohjelma koko viikolle. Heti tulopäivänä saimme ohjaaja Miialta reilun tietopaketin talon tavoista ja ohjelmasta. Kahdeksan leidin joukkoon mahtui osallistujia länsirannikolta itärajalta, ikäjakautuma osui neljäkymppisistä aina seitsenkymppisiin, mutta ikähän on vaan numero.

Kosmetologi opasti kasvojen ja käsien hoitoa, kuntosali tuli tutuksi, opettelimme rentoutusta ja saimme kuulla luennon "Voimaa positiivisuudesta". Viikon kruunasi ihana aromivaahtokylpy, missä lepäilimme hoitava naamio kasvoilla. Myös kylpylän oma ohjelma oli meidän käytävissä: vesijumppaa, sauvakävelyä, liikuntaa sisällä ja ulkona, jättipallojumppaa ja monia muita pallopelejä. Sauna ja uima-allas sekä kun-

tosali olivat koko päivän käytössä. Meille kyllä muistuteltiin, että loma on myös lepoa. Oli mukava päästä aina valmiiseen ruokapöytään: ihania salaatteja ja lämpimiä ruokia oli ainakin kolmea sorttia, jälkiruoka vei kielen mennessään. Iltaohjelmaakin oli karaokesta keskiviikon tansseihin, tanssittajista vaan oli pula.

Keskiviikkona tulivat Kauhavan tytöt **Minna Paukun** johdolla meitä tapaamaan. Kahvinjuonnin lomassa juttu luisti, pohdittiin ammatit ja sitten alkoi keskustelu siitä, miten "Rakkaus alkoi". Siinä nauhua riitti, kun kaikki kertoivat, mistä se ukko silloin aikanaan löytyi. Varsin nopeasti viikko sujui - ennen kuin huomasikaan, oli perjantai ja kotiinlähtö edessä. Kiitos kaikille mukana olleille, ehkä tapaamme taas joskus, vaikka täällä Kivitiipussa ja hyvää kesää.

Eläkkeelle jääminen on suuri muutos elämässä

Teksti: Atte Kainulainen Kuva: Ari Pakarinen

Päälystöliitto ja sen evp-yhdistys ovat yhdessä perustaneet työryhmän valmistelemaan eläköitymissuunnittelua. Työn tavoitteena on tarjota kokemuseräistä ja tutkittua tietoa lähivuosina eläkkeelle siirtyville sekä siten helpottaa tätä suurta elämänmuutosta.

Keväällä Joensuussa Päälystöliiton evp-yhdistyksen vuosikokouksessa tuotiin voimakkaasti esille, ettei työelämästä eläkkeelle siirtyminen ole kaikkien kohdalla niin yksinkertainen asia kuin oletetaan. Asiaan otti ansiokkaasti kantaa myös kapteeni **Matti Vihurila** Päälystölehden numerossa 3/2009.

Evp-yhdistyksen vuosikokouksessa todettiin, että odotukset ovat monien kohdalla suuret, mutta myönteisten asioiden lisäksi voi tulla pettymyksiä ja ongelmia. Kokousväki oli yksimielinen siitä, että epämieluisiin tilanteisiin pystytään varautumaan opastuksen ja ammattiveljien kokemuseräisen tuen kautta.

Opistoupseerit jäävät virastaan eläkkeelle viimeistään 55 vuoden ikäisenä. Se on selkeästi aiemmin kuin siviilielämässä.

Elämäntilanteeseen tulee täydellinen muutos. Olemassa olevat päivittäiset työpaikan sosiaaliset yhteydet katkeavat. Tuleeko tilalle uusia? Onneksi usein tulee, mutta se vaatii uudenlaista sopeutumista sekä elämäntilanteiden hallintaa, haluttiinpa sitä tai ei. Siviilielämässä vallitsevat erilaiset säännöt kuin mihin ammatillisuus on tottunut. Perhe, asuinympäristö, harrastukset ja joidenkin kohdalla varsinkin niiden puute ovat muuttuneiden työyhteyksien ohella haasteellisia elämänhallinnan kannalta.

On hyvä arvioida jo palveluksessa ollessaan, miten eläkepäivät vaikuttavat

Päälystöliiton evp-yhdistyksen vuosikokous on velvoittanut hallituksen toimiin eläkeläisten aseman parantamiseksi. Hallituksen aivoriihi koolla eturivissä vasemmalta Matti Lehtola, Tenho Ilvonen, Atte Kainulainen, Pertti Heikkilä, takarivissä Lauri Sund ja Tapani Flyktman.

tavat perhe-elämään, ansiotason laskuun ja vapaa-ajan lisääntymiseen, jotta ikäviltä tilanteilta ja jopa mahdolliselta syrjäytymiseltä vältytään.

Luvassa kokeilu

Päälystöliitto ja sen evp-yhdistys ovat yhdessä perustaneet työryhmän valmistelemaan eläköitymissuunnittelua. Liiton hallitus valitsi työryhmään puheenjohtaja **Antti Kuivalaisen**. Evp-yhdistyksestä edustettuina ovat **Atte Kainulainen, Jaakko Nyman** ja **Pertti Heikkilä**.

Miten tämä valmennus käytännössä tapahtuu, on vielä suunnittelutyön alla. Tarkoituksena on kuitenkin aloittaa valmennuskokeilu jossakin varuskunnassa ensi vuoden aikana.

Työryhmä kaipaa vielä palveluksessa olevilta ja hiljattain eläkkeelle jääneiltä tietoa heitä eläkekysymyksissä askarruttavista asioista, joita voidaan käyttää hyväksi valmennusta suunniteltaessa. Pyydämmekin jäsenistöä

rohkeasti ottamaan kantaa ja kertomaan, mitä odotatte valmennukselta ja mihin seikkoihin valmennuksessa pitäisi erityisesti paneutua.

Palaute pyydetään lähettämään os. atte.kainulainen@kolumbus.fi tai jaakko.nyman@mbnet.fi

Peruskurssi 32 kirmaa Tatoon tahdeissa

PK 32:n yhdestoista kurssitaapaaminen avecien kera pidetään Haminassa 7. – 8.8.2010. Ilmoittaudu Raine Piispalle, puh. 0400 213 417 elokuun -09 aikana ja varmista paikkasi Hamina Bastionin päätapahtumassa. Samalla kuulet lisää viikonlopun hienosta ohjelmasta ja saat ohjeita majoituksesta.

Kai Laine

Our collective contract period ends on the last day of January. The contract negotiations must be completed in time to have the new contracts ready on February 1st, 2010. We are looking at challenging negotiations. The economic outlook is still bleak and especially the manufacturing industries provide a steady stream of poor annual reports and daily news of companies initiating co-operation negotiations.

EDITORIAL

Challenging contract negotiations to come

The last negotiation rounds have been able to improve the competitiveness of the public sector. Statistics indicate moderate development but an income gap becomes evident in a long-term comparison. The salary programs must be continued in order to improve the competitiveness of salaries and the public sector itself on the labour market.

The Ministry of Finance is doing soldiers' service benefits a disservice by in effect applying the full impact of the life expectancy coefficient to soldiers' pensions. Due to the specialized nature of professional soldiers' duties, the life expectancy coefficient will decimate their retired pay. To keep these positions attractive and to secure even a tolerable level of retired pay in the future, negotiations must quickly be initiated with the aim of correcting the salary levels. One solution to alleviate the problem could be to create a system of experience bonuses.

In the contract negotiations, securing government employees' well-being must be one of the focal points. The present pace of work and level of commitment will cause burnouts, unless attention is paid to various opportunities for rest and flexible working. Especially shift arrangements, rest periods and working hours on

detached duty must be emphasized. Contract terms while on special duty carry a special importance for soldiers.

Our union has already searched for tentative negotiation goals while e.g. visiting the field units. The upcoming representatives' convention is tasked with selecting and prioritizing the goals. The local associations must be active and bring their own views and suggestions to the attention of decision-makers. At the same time, we must begin preparations for the coming negotiations, also by preparing our organization for industrial action. We must be ready to reach our goals in the negotiations.

* * *

The magazine you are reading is the first one we publish only on the Internet. This is an experiment to see how well the new forms of communication work. The printed magazine will not disappear, but we are looking for the cost effectiveness and up-to-date communication of the Internet.

Please enjoy the magazine, and don't forget to answer the survey on this experiment.

Antti Kuivalainen
Chairman

Krävande avtalsförhandlingar i antåg

Tjänsteavtalsperioden går ut i slutet på januari. Avtalsförhandlingarna bör föras så, att de nya avtalen är klara 1.2.2010. Förhandlingarna kommer att vara krävande. De ekonomiska utvecklingsutsikterna är fortsättningsvis oroande och speciellt från industrisektorn kommer det gång på gång fakta om dåliga resultat och nyheter om samverkanförhandlingar är dagliga.

Under de senaste förhandlingsronderna har man kunnat förbättra den offentliga sektorns konkurrenskraft. Statistiken utvisar en måttlig utveckling, men en jämförelse över en längre period utvisar, att det fortfarande existerar ett eftersläp. Förbättrandet av lönekonkurrenskraften och den offentliga sektorns konkurrenskraft på arbetskraftsmarknaden förutsätter, att löneprogrammen fortsätter.

Finansministeriet håller på att göra militärernas tjänstevillkor en björntjänst genom att i praktiken till fullo återspegla livstidskoefficientens verkningar på militärpensionerna. Beroende på yrkesmilitärernas befattnings speciella drag, kommer livstidskoefficientens inverkan att skrota deras pensioner. Med hänseende på uppgifternas lockelse borde man på det snaraste starta förhandlingarna för att korrigera lönenivåerna, på det att pensionerna skulle kvarstå på ens en rimlig nivå. För att lindra problemet kunde en lösning vara att bilda ett erfarenhetstilläggs-system.

I avtalsförhandlingarna bör man också koncentrera sig på att säkra tjänstemännens orkande. Den nuvarande arbetstakten och det, att ar-

betet binder individen, kommer att förorsaka utbrändhet ifall man inte fäster uppmärksamhet på olika flexibilitets- och vilomöjligheter. Man bör satsa speciellt på arbetstidsarrangemang, vilotider och tjänsteresornas arbetstidsförordningar. För militärernas del intar specialtjänsternas avtalsförordningar en betydande roll.

I Befälsförbundet har man redan preliminärt kartlagt förhandlingsmålen bland annat i samband med besök i truppförbanden. Det slutliga beslutet om målen och prioriseringen tillfaller det kommande representantmötet. Föreningarna bör vara aktiva och föra fram sina egna synpunkter och framställningar till de beslutsfattande organens kännedom. Samtidigt bör man börja förberedelserna för den kommande avtalsronden genom att bland annat aktivera arbetskongressorganisationen. Man bör på allt sätt förbereda sig att realisera uppnåendet av avtalsmålen.

Du läser nu den första Päälystölehti, som utkommer endast i nätet. Det rör sig om en test, genom vilket man utreder hur de nya kommunikationsformerna fungerar. Papperstidningen kommer inte att försvinna, men genom kommunikationer i nätet kommer vi att söka kostnadseffektivitet och realtidsmässighet.

Trevliga läsestunder. Svara också på enkäten om testen.

Antti Kuivalainen
Ordförande

Ari Pakarinen

Befattningsbeskrivningarna bör uppdateras

Förändringarna som skett inom OTV-klassificeringen och lösningarna i och med utvecklandet av det nya lönesystemet kom till utbetalning på försommaren. Förbundets representantmötes linjedragningar realiserades i beslutet.

Under utredningsarbetet framkom ett klart behov att lära ut åt medlemmarna hur en befattningsbeskrivning uppgörs. I det samma uppdagades flera gamla och helt tydligt uppdaterade befattningsbeskrivningar, vilka borde uppdateras omgående.

Befattningsbeskrivningen är i nyckelposition i bedömningsarbetet och under hösten kommer skolning att ges i detta ämne på lokal- och distriktförvaltningsplanet.

Rentoudu Päällystöliiton lomakohteissa

- **MARKOVILLA**
- **KOLI**
- **VIERUMÄKI**
- **HELSINKI**

VARAUKSET
ma-pe klo 8.30-16.00
04030 - 19290
Pirkko Juslin
04030 - 19293
Annukka Kiviranta-Koivisto
sekä sähköpostilla
toimisto@paallystoliitto.fi.

Ei varauksia suoraan kohteesta.

Katso varaustilanne
www.paallystoliitto.fi

